

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibus, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm|| Maii Et Ivnii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258 - 10263

De S. Pachomio abbate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77393)

uembris in vrbe Damasco, imperante Antonino, & Sebastiano Duce. Quare sit gloria Patri & Filio & Spiritui sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

VITA SANCTI PATRIS NOSTRI PACHOMII
EX SIMEONE METAPHRASTE.

DOMINVS noster Iesus Christus fons sapientia, vera lux ^{14. Maij. Cap. 1.} cognitionis, verbū Dei, qui creauit omnia, sciens nostram naturam semper inclinari ad lubrica barathra peccatorū, & ostendens suae clementiae multas in nos miserationes, in fine, quando ei placuit, Abraham in oblatione vnigeniti filij, per seipsum iurauit, dicens: Certē benedicens benedicam te, vt astra caeli. Et rursus: In semine tuo, inquit, benedicentur omnes gentes, quae sunt super terram: Vt qui, vt Deus, sciret fore, vt hinc germinaret secundum carnem mysterium Christi oeconomia. Hanc salutarem promissionem cum sciret vnusquisque ex Prophetis, & nōisset fieri non posse, vt Deus vnquam mentiretur, ad humanos morbos & affectiones multifariam multisque modis eum vocabat, qui solus est medicus. Ille autem nostras praue-niens petitiones, qui nunquam eos repellit, qui purē ac syncerē eum, vt Deum, requirunt, impleuit promissum in diebus nouissimis, natus ex sancta Maria virgine. Carne enim passus, cum per nostrae mortis similitudinem eum vicisset, qui mortis habebat potestatem, ipse quidem mansit id, quod erat, diuinitate impatibilis: Nos autem a morte liberat, & a vinculis tyrannidis inferorum, quae dissolui nequeunt.

Cum ergo susceptae carnis impleret oeconomiam, & per lauacrum regenerationis ^{Cap. 2.} dedisset cuiuslibet genti remissionem peccatorum, omnibus ad eius fidem per sanctos Apostolos, conuenienter eius mandato, accedentibus: Dicit enim: Euntes docete ^{Marth. 28.} omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti: & in omni orbe terrarum crescente Evangelica praedicatione, multisque deductis ad filiorū adoptionem, est in nos vehemētius iritatus efferatusque diabolus, grauioresque machinas aduersus Dei seruos adhibere studuit, nobis viam ad salutem moliens obstruere. ^{Diabolus in uidia insidiat in nos.} Sed in hoc quoque ijs, qui sunt sobrii & attenti, irritus euasit multiplex eius conatus: Dei enim permissione, ad fidei probationem & tolerātiā eorum decertationis, qui volunt pro eo legitimē certamen suscipere, gentilibus Imperatoribus maximam persecutionem in Christianos tyrannicē excitantibus: multi quidem martyres statim per multa & varia tormenta permanserunt in Christi Seruatoris nostri confessione, immortalesque & aeternas simul cū Petro Alexandria Archiepiscopo coronas sunt consecuti. In dies autem creuit & inualuit in eum fides in omni regione, ecclesiaeque plurimae & templa oratoriorum in omni loco erigebantur: adeo vt deinceps consisteret etiam monasteria: & eorum, qui se in eis exercebant castitate & possessionum renunciatione, ornarentur solitudines.

Nam cum qui erant fideles ex gentibus vidissent martyrum certamina, eorumque ^{Cap. 3.} germanam ac synceram in Christum confessionem, coeperunt ipsi quoque Domini gratia roborati, sequi vitam sanctorum Prophetarum. De quibus dicit Apostolus vas electionis: Circueierunt in melotis, in pellibus caprinis, egētes, afflicti, vexati, in solitudinibus errantes & montibus, & speluncis, & foraminibus terrae: quibus dignus non erat mundus. Per sapientem enim quietem & secessum, & suae salutis fructum percipiebant, & multis alijs praebant exemplum rerum meliorum ac praestantiorum, quae ex Deo geruntur: omnibus quidem terrenis & quae praetereunt, seipfos nudantes, incorporeorum autem vitam in carne imitantes: per quam ad summum virtutum fastigium exercitatione & pietate, lenitateque & irae amotione seipfos prouehere sedulo sunt conati: adeo vt prioribus sanctis nulla in re visi sint inferiores: certaminibus verò ad eos quoque pertingerēt, qui pro nomine Domini nostri Iesu Christi legitimē certauerunt. Nam ij quoque, cum aduersus insolentes, & qui sub oculos non cadunt, pugnares hostes fortiter steterunt in acie, & eorum vicissent copias, conuenienter ei, qui dicit: Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principatus, aduersus potestates, aduersus principes tenebrarum huius seculi, aduersus spiritalia nequitia in caelestibus: aeterna & immortalia bona sunt consecuti. De quibus

Esa. 64. quibus dictum est: Quæ oculus non vidit, & auris non audiuit, & in cor hominis non
1. Cor. 2. ascenderunt, quæ præparauit Deus ijs, qui ipsum diligunt.

Cap. 4. Erat enim re vera præstantissimi exercitatoris patris nostri Antonij vita ad imitati-
onem magni Eliæ & Eisei, & Iohannis Baptistæ, qui erant cives solitudinis, & amato-
res cælestium æternorumque bonorum. De quo etiam singulatim fert testimonium
Vita S. An- sanctissimus Archiepiscopus Athanasius, ipse quoque dignus vita Antonij. In quibus
tonij scri- scriptis meminit etiam sancti patris nostri Ammon, qui ipse quoque per Domini gra-
pta ab Atha- tiam fundauit exercitationem fratrum, qui sunt in monte Nitria: Facta etiam mentio-
natio. ne viri, qui cum ipso se præclare exercuit, nomine Theodori, qui egregiè admodum &
fortiter per fidem in Christum & summam exercitationem, expugnauit multiplices
machinas inimici. In omnes ergo partes abundè diffusa fuit Dei gratia, conuenienter
ei, quod scriptum est: Visitasti terram, & inebriasti eam. Pacificus enim defensor no-
strorum animarum pro gemitu dedit gaudium & lætitiã, & pro cura, quæ fuit ad tem-
pus, præbuit æternam exultationem ijs, qui ipsum quarunt in veritate. Ex eo ergo tem-
pore extiterunt Monachorum patres admirabiles: quorum sunt nomina in libro vi-
tæ. Cùm autem in Aegypto & Thebaide nondum essent multi Monachi, tunc primum,
cùm Diocletiani & Maximiani persecutionibus impleta est gentium poenitentia, & ple-
nitude Ecclesiæ, sanctis eas ad Deum deducuntibus episcopis, conuenienter doctrinæ
Apostolorum, plurimum fructum produxit. Inter quos quidam quoque Pachomius,
qui erat gentilis à maioribus, & debebat in Thebaide, à Deo misericordiã & clemen-
tiam consecutus, factus est Christianus. Is ab ipsa iuuentute salijt ad summum mo-
dum exercitationis. Neesse est ergo ad gloriam Dei, qui nos vocauit ex tenebris ad
lucem suam admirabilem, & ad vtilitatem eorum, qui legunt hanc narrationem, à
puero singulatim narrare eius vitam. Fine enim digna sunt eius procemia in ipsa gen-
tilitate.

Psal. 64. Accidit vt is, cùm esset valdè iuuenis, veniret vnà cum suis parentibus ad ripam flu-
uij, qui erat in eo loco, quod illic esset locus idolorum. Ibi autem solebant sacrificare
visis demonum. Et cùm vellet quidem sacerdos peragere execrandum suum sacrifici-
um, fuit irritum eius hac in re studium, & demonum effectu caruit operatio. Cùm
autem non secus, ac dij sui, diu maneret mutus, nouumque & alienum ei videretur,
quod omninò euenerat, idoli silentium, (Idola enim gentium os habent, & non lo-
quentur: neque enim est spiritus in ore ipsorum) animaduertit sacerdos non alia de
causa ad sanum simulacri non accedere demones, quàm quod adesset iuuenis. Cæpit
itaque clamare: Cur inimicum deorum huc adduxistis? Expellite ipsum. Parentes ve-
rò eius cùm hæc audiuisent, & eum expelli viderent, ex ea re magnum dolorem acce-
perunt: vt qui visus esset inimicus deorum, qui dicebantur. Disserentes autem & du-
bitantes, inter se dicebant: Quid hoc fuerit, quod cùm etiam aliàs gustasset vinum li-
baminum, id statim euomuit: Cumque non potuissent id, quod factum fuerat, discer-
nere, quieuerunt, eum studiosè erudientes in literis Aegyptiacis.

Cap. 5. Cùm autem post persecutiones magnus imperasset Constantinus, & aduersus ty-
rannum bellum gereret, iussi sunt in aliquibus prouincijs plurimi iuuenes referri in nu-
merum tyronum, inter quos fuit etiam ipse Pachomius, qui, vt ipse affirmavit, agebat
annum vicesimum. Omnibus ergo vno animo nauigantibus cum ijs, qui ipsos assump-
serant, militibus, appulerunt in quoddam oppidum Thebarum. Vesperè autem cùm
cives vidissent eos in satis tuta esse custodia, & de eis audiuisent viri Christiani & mise-
ricordes, attulerunt eis omnia, quæ erant ad vsum necessaria, & valdè eis magnè præ-
buère solatium, cùm essent in maxima afflictione. Ego verò cùm vidissem, inquit, quod
ab eis factum fuerat, & hoc valdè esse miratus, didici ab eis, qui vnà mecum erant,
Christianos erga omnes quidem, præcipuè autem erga hospites, esse benignos & mi-
sericordes. Rogante me autem, inquit, quidnam esset appellatio Christianorum, dice-
bant: Sunt homines pij, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti filij Dei sui
Iesu Christi, & omnibus benefaciētes, sperant ab eo mercedem remunerationis. Iplis
autem hæc ei dicentibus, mente illuminatus, & fidem Christianorum admiratus, &
metu Dei corde inflammatus, & spiritu exultans, cùm parum secessisset, & apud se fuisset,
manus suas in cælum extendit, & dixit: Domine Deus, qui fecisti cælum & terram,
si respiciens respexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitio-
nem, & me liberaueris ex hac afflictione, tibi seruiam omnes dies vitæ meæ, & conue-
nienter tuis præceptis vitam institutam.

Cap. 6. Refertur in tyrones. Cùm autem post persecutiones magnus imperasset Constantinus, & aduersus ty-
rannum bellum gereret, iussi sunt in aliquibus prouincijs plurimi iuuenes referri in nu-
merum tyronum, inter quos fuit etiam ipse Pachomius, qui, vt ipse affirmavit, agebat
annum vicesimum. Omnibus ergo vno animo nauigantibus cum ijs, qui ipsos assump-
serant, militibus, appulerunt in quoddam oppidum Thebarum. Vesperè autem cùm
cives vidissent eos in satis tuta esse custodia, & de eis audiuisent viri Christiani & mise-
ricordes, attulerunt eis omnia, quæ erant ad vsum necessaria, & valdè eis magnè præ-
buère solatium, cùm essent in maxima afflictione. Ego verò cùm vidissem, inquit, quod
ab eis factum fuerat, & hoc valdè esse miratus, didici ab eis, qui vnà mecum erant,
Christianos erga omnes quidem, præcipuè autem erga hospites, esse benignos & mi-
sericordes. Rogante me autem, inquit, quidnam esset appellatio Christianorum, dice-
bant: Sunt homines pij, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti filij Dei sui
Iesu Christi, & omnibus benefaciētes, sperant ab eo mercedem remunerationis. Iplis
autem hæc ei dicentibus, mente illuminatus, & fidem Christianorum admiratus, &
metu Dei corde inflammatus, & spiritu exultans, cùm parum secessisset, & apud se fuisset,
manus suas in cælum extendit, & dixit: Domine Deus, qui fecisti cælum & terram,
si respiciens respexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitio-
nem, & me liberaueris ex hac afflictione, tibi seruiam omnes dies vitæ meæ, & conue-
nienter tuis præceptis vitam institutam.

Nota de Christianis. Cùm autem post persecutiones magnus imperasset Constantinus, & aduersus ty-
rannum bellum gereret, iussi sunt in aliquibus prouincijs plurimi iuuenes referri in nu-
merum tyronum, inter quos fuit etiam ipse Pachomius, qui, vt ipse affirmavit, agebat
annum vicesimum. Omnibus ergo vno animo nauigantibus cum ijs, qui ipsos assump-
serant, militibus, appulerunt in quoddam oppidum Thebarum. Vesperè autem cùm
cives vidissent eos in satis tuta esse custodia, & de eis audiuisent viri Christiani & mise-
ricordes, attulerunt eis omnia, quæ erant ad vsum necessaria, & valdè eis magnè præ-
buère solatium, cùm essent in maxima afflictione. Ego verò cùm vidissem, inquit, quod
ab eis factum fuerat, & hoc valdè esse miratus, didici ab eis, qui vnà mecum erant,
Christianos erga omnes quidem, præcipuè autem erga hospites, esse benignos & mi-
sericordes. Rogante me autem, inquit, quidnam esset appellatio Christianorum, dice-
bant: Sunt homines pij, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti filij Dei sui
Iesu Christi, & omnibus benefaciētes, sperant ab eo mercedem remunerationis. Iplis
autem hæc ei dicentibus, mente illuminatus, & fidem Christianorum admiratus, &
metu Dei corde inflammatus, & spiritu exultans, cùm parum secessisset, & apud se fuisset,
manus suas in cælum extendit, & dixit: Domine Deus, qui fecisti cælum & terram,
si respiciens respexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitio-
nem, & me liberaueris ex hac afflictione, tibi seruiam omnes dies vitæ meæ, & conue-
nienter tuis præceptis vitam institutam.

Merces bonorum operum. Cùm autem post persecutiones magnus imperasset Constantinus, & aduersus ty-
rannum bellum gereret, iussi sunt in aliquibus prouincijs plurimi iuuenes referri in nu-
merum tyronum, inter quos fuit etiam ipse Pachomius, qui, vt ipse affirmavit, agebat
annum vicesimum. Omnibus ergo vno animo nauigantibus cum ijs, qui ipsos assump-
serant, militibus, appulerunt in quoddam oppidum Thebarum. Vesperè autem cùm
cives vidissent eos in satis tuta esse custodia, & de eis audiuisent viri Christiani & mise-
ricordes, attulerunt eis omnia, quæ erant ad vsum necessaria, & valdè eis magnè præ-
buère solatium, cùm essent in maxima afflictione. Ego verò cùm vidissem, inquit, quod
ab eis factum fuerat, & hoc valdè esse miratus, didici ab eis, qui vnà mecum erant,
Christianos erga omnes quidem, præcipuè autem erga hospites, esse benignos & mi-
sericordes. Rogante me autem, inquit, quidnam esset appellatio Christianorum, dice-
bant: Sunt homines pij, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti filij Dei sui
Iesu Christi, & omnibus benefaciētes, sperant ab eo mercedem remunerationis. Iplis
autem hæc ei dicentibus, mente illuminatus, & fidem Christianorum admiratus, &
metu Dei corde inflammatus, & spiritu exultans, cùm parum secessisset, & apud se fuisset,
manus suas in cælum extendit, & dixit: Domine Deus, qui fecisti cælum & terram,
si respiciens respexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitio-
nem, & me liberaueris ex hac afflictione, tibi seruiam omnes dies vitæ meæ, & conue-
nienter tuis præceptis vitam institutam.

Votum Pachomij. Cùm autem post persecutiones magnus imperasset Constantinus, & aduersus ty-
rannum bellum gereret, iussi sunt in aliquibus prouincijs plurimi iuuenes referri in nu-
merum tyronum, inter quos fuit etiam ipse Pachomius, qui, vt ipse affirmavit, agebat
annum vicesimum. Omnibus ergo vno animo nauigantibus cum ijs, qui ipsos assump-
serant, militibus, appulerunt in quoddam oppidum Thebarum. Vesperè autem cùm
cives vidissent eos in satis tuta esse custodia, & de eis audiuisent viri Christiani & mise-
ricordes, attulerunt eis omnia, quæ erant ad vsum necessaria, & valdè eis magnè præ-
buère solatium, cùm essent in maxima afflictione. Ego verò cùm vidissem, inquit, quod
ab eis factum fuerat, & hoc valdè esse miratus, didici ab eis, qui vnà mecum erant,
Christianos erga omnes quidem, præcipuè autem erga hospites, esse benignos & mi-
sericordes. Rogante me autem, inquit, quidnam esset appellatio Christianorum, dice-
bant: Sunt homines pij, & Deum colentes, credentes in nomen vnigeniti filij Dei sui
Iesu Christi, & omnibus benefaciētes, sperant ab eo mercedem remunerationis. Iplis
autem hæc ei dicentibus, mente illuminatus, & fidem Christianorum admiratus, &
metu Dei corde inflammatus, & spiritu exultans, cùm parum secessisset, & apud se fuisset,
manus suas in cælum extendit, & dixit: Domine Deus, qui fecisti cælum & terram,
si respiciens respexeris humilitatem meam, & mihi tuæ diuinitatis dederis cognitio-
nem, & me liberaueris ex hac afflictione, tibi seruiam omnes dies vitæ meæ, & conue-
nienter tuis præceptis vitam institutam.

Cùm

Cum ergo esset precatus, & sic Deo esset pollicitus, vno die postea egressus è custodia cum ijs, qui cum ipso erant, & nauem ingressus, nauigauit ex illo oppido. Interea autem dum in aliena regione verfaretur, si quando eum carnis voluptates, aut rerum aliarum mundanarum, vexarent cupiditates, valde auersabatur, precum memor, per quas mente illuminatus, Christum fuit professus, & eius, qui in ipsum exiit, diuine gratiæ aduentus. Valdè autem amabat castitatem vel ab ineunte etate. Quamobrem cum magnus & pius Constantinus per fidem in Christum vicisset suos aduersarios, missi fuerunt tyrones, inter quos fuit etiam ipse Pachomius. Qui statim profectus in superiorem Thebaidem, venit in ecclesiam vici, qui dicitur Chenoboscia. Cumque à sanctis patribus fuisset catechismo institutus, fuit illic baptizatus. Nocte verò, qua dignus fuit habitus, vt esset particeps sanctorum mysteriorum, videt in somnis rorem descendentem caelitus, & implentem manum eius dexteram. Qui cum concreuisset in mellis crassitudinem, audiuit vocem ei dicentem: O Pachomi, id quod fit, intellige: erit enim hoc tibi indicium gratiæ, quæ tibi à Christo data est. Hinc ergo charitate in Deum magis fauciatus, & supra modum compunctus, prompto & alacri animo constituit fieri Monachus.

Cap.7.

Castitatem
impediò
amat.

Baptizatur.

Cum autem fuisset ei indicatus Anachoreta quidam, nomine Palamon, qui seorsum habitabat, accessit ad eum, volens esse cum eo. Cumque peruenisset vsque ad eius cellam, quæ erat propinqua solitudini, coepit pulsare ostium. Is autem ostio aperto, dixit ei: Quid vis, & quem quæris? eò enim, quod solus exerceretur, erat senex austerior. Respondens autem ei, dixit Pachomius: Deus me misit ad te, vt me facias monachum. Dicit ei senex: Non potes fieri monachus: Non est enim parua res Monachi officium. Quocirca cum huc multi venissent, ij claudicârunt, neque sustinuerunt. Dicit ei Pachomius: Non sunt omnium hominum similes sententiæ. Suscipe me, & tempus te reddet certiore. Dixit verò ei senex: Dixi te non posse. Vade in aliquem alium locum, & te exerce aliquato tempore. Deinde sic accedes, & ego te accipiam. Etenim ego hinc dego, me duriter exercens, nec Dei gratia aliquo alio vescor, nisi pane & sale. Ab oleo autem & vino omninò abstineo, & dimidium noctis vigilans, perago preces, & meditationem Dei eloquiorum, & nonnunquam etiam totam noctem. Hac cum audisset Pachomius, & propter verborum grauitatē eum esset reueritus, non secus atque magistrum nouus discipulus, maiore fuit promptitudine & alacritate animi, diuina gratia confirmatus. Cumque proposuisset animo omnem laborem ferre fortiter, ei dixit: Credo fore, vt Deus mihi vires præbeat & tolerantiam, vt dignus habear, qui per tuas sanctas preces hinc initer. Tunc cū perspici oculo animaduertisset sanctus Palamon certam de salute fidem, & promptitudinem animi Pachomij, aperto ostio, eum introduxit indutum vestitu monachorum: & deinceps ambo simul degebant, se exercentes, & vacantes orationibus. Eorum autem opus erat nere pilos, & saccos contexere. Operantes verò, laborabant ex sententia Apostoli, non vt se recrearent ac reficerent, nec vt pecunias colligerent, sed vt pauperes alerent.

Cap.8.

Mira Palamonis abstinentia, vigiliæ & preces.

Pachomius induit monachi habitum.

Dum autem vigilarent, & preces nocturnas peragerent, si quando videbat somno grauari Pachomium, cum assumens, cum ipso egrediebatur, & montis arenam in corbes iniicientes, sic de loco ad locum transferebant, eam exinanientes: & ex eo efficientes, vt & corpus & mens grauata, esset intenta orationibus. Dicebat autem ei senex: Sis sobrius & attentus, Pachomi, ne te tentet, qui tentat: & ne sit inanis labor noster. Videns verò Palamon eius ad omnia obedientiam, & profectum exercitationis, valde exultabat, & Deum glorificabat. Sancto autem die Resurrectionis, nempe Paschatis, dicit ei: Quoniam est hodie dies festus omnium Christianorum, nobis quoque parafrater, quæ sunt necessaria. Is verò volens prompto & alacri animo facere, quod iussus fuerat, sumens oleum, iniecit in tritum salem, quod quidem nequaquam solebat facere Palamon. Semper enim comedebat agrestia olera, absque oleo & aceto. Postquam autem parauit omnia, dixit Pachomius: Ecce pater, feci vt iussisti. Cum senex autem mensam appropinquasset, & vidisset oleum in sale, suum frontem pulsans, dixit cum lachrymis: Dominus meus fuit crucifixus, contumelijs affectus, colaphis appetitus, & ego oleum comedam? Eo autem rogante, vt vesceretur ijs, quæ erant appositæ, non sustinuit, donec sublatu esset sal, & alius esset positus. Cum sedissent verò, vt comederent, pro more Palamon fecit signum Crucis super cibos, Deo agens gratias, quem etiam corde humili sequebatur.

Cap.9.

Pascha dies festus omnium Christianorum.

Vide antiquissimum morē mensam Crucis signandi.
Cap.10.

Quodam autem die eis vigilantibus, cum ignem accendissent, quidam frater, qui foris

foris

foris aduenerat, vt apud eos maneret, surgens dicit feni: Si quis inter vos habet fidem, stet super hos carbones, & congruenter dicto Euangelico fundat preces. Intellecta eius arrogantia Palamon, cum increpauit, dicens: Cessa, o frater, a tua insolentia, nec ea dicas. Fallus enim es. Is autem maiori elatus superbia, a nemine iussus, ascendit carbones. Videt verò demonum operationem ei permissione diuinæ concedentem, vt non combureretur. Ei itaque rursus facta est accessio insolentia, prout scriptum est: Ad peruersos peruersas vias mittit Dominus. Cum hoc autem factum esset, & is esset in cella recessurus, veluti exprobrans, eis dicebat: Vbi est fides vestra? Cum itaque vidisset dæmon eum planè esse deceptum, & sibi facillè fidem habere, suscepta figura formosæ mulieris, indute splendidis vestibus, accedit, pulsans ostium eius cella. Cum aperuisset autem, ei dicit dæmon: Quoniam mihi molestiam exhibent foeneratores, & vereor, ne veniam in periculum, (neque enim possum soluere debitum) rogo te, vt me in tuam cellam suscipias. Deus enim me misit ad te, vt salua fiam. Is verò cum propter mentis sue cecitatem non potuisset discernere, quifnam alloqueretur, ipsam excepit. Cum autem cognouisset dæmon eius ad vitium propensionem, malam iniecit ei cupiditatem: victusque cogitatione, peccare proposuit. Quando verò ei appropinquauit, statim eum percussit: iacuitque mutus in terra tanquam mortuus. Porro autem cum post aliquot dies suam sensisset amentiam, accessit ad sanctum Palamonem, ita lamentans & dicens: Scias, pater, me fuisse causam mei interitus, nec te audisse. Quamobrem rogo, vt tuis sanctis precibus mihi opem feras miserabili, qui venio in periculum, ne interimar a dæmone. Eo autem adhuc loquente, ipsiusque ex commiseratione de eo lachrymantibus, repente a dæmone inuasus, è cella exiit, currens per montem: & a dæmone agitatus, peruenit in urbem, quæ dicitur vrbs Panis. Cumque aliquanto post tempore fuisset emota mentis, proiecit se in fornacem balnei, & statim combustus periit.

Arrogantis
monachi
miserabilis
interitus.

Cap. II.
Prouer. 4.

Hæc videns & audiens Pachomius, magis ac magis studuit cor suum, vt scriptum est, conseruare in exercitatione, & omni custodia, adeo vt bonus senex eum admiraretur. Non solum enim manifestam, & quam de more habebat intensam exercitationem, prompto & alacri animo peragebat: sed studebat etiam conscientiam, Dei legi conuenienter, semper habere puram, expectans magnam sibi spem esse in calis repositam. Neque enim legens, aut etiam memoriter recitans diuina eloquia, id inconsideratè ac temerè faciebat: sed vnumquodque præceptum diligenter & accuratè perscrutans, idque, vt Dei conuenit maiestati, proferens, ac crescens quotidie virtutibus, decertabat, humilitate & mansuetudine, & in Deum & in omnes charitate vel maxime insignis, si vllus alius. Hæc autem & multa alia nos cognouimus: vt qui ab antiquis Patribus, qui longo tempore sunt cum eis versati, audierimus. Sæpè enim quædam eis exponebat post diuinas lectiones ad ædificationem & eorum vtilitatem. Quæ quidem cum sint multa, non potuimus mandare literis, propter nostram imbecillitatem. Neque enim sumus idonei narrandis tot & talibus rebus præclare gestis.

Cap. 12.
S. Pachomij
patientia.

Fides histo-
riæ huius.

Circa illum autem montem erat solitudo plena spinis. Cum itaque sæpè mitteretur ad ligna colligenda, essetque nudis pedibus, ei dolebant pedes, eos stimulis sæpè penetrantibus. Sustinebat verò latus, memor clauorum, qui confixi fuerant in manibus & pedibus Domini. Amplectebatur autem secessum, & lubentiùs versabatur in solitudine, perseverans in precibus, & Deum rogans, vt liberaretur ipse & omnes homines ab omni fraude inimici. Sic autem hic vir pius semper lubenter versabatur in illa solitudine. Cumque aliquando processisset è cella satis magni spatium, peruenit in vicum, qui dicitur Tabenise. Cumque (vt solebat) longo tempore perseverasset in oratione, audiuit vocem ei dicentem: Mane hic, Pachomi, & fac monasterium. Ad te enim venient multi, volentes salui fieri, quos deduces conuenienter formæ, quæ tibi à me data fuerit. Protinus ergo illi apparet Angelus, & dat ei tabulam, in qua scripta erat tota vitæ constitutio eorum, qui erant ad ipsum venturi. Ex qua, ab eo accepta, in hodiernum vsque diem vitam instituunt Tabennesiota, eundem habitum gestantes, & eandem habentes conuersationem. Neque enim mores habent mutatos vestimentorum, neque mutatas regulas.

Canon mona-
sticus ab an-
gelo tradi-
tur Pachomio.

Cap. 13.

Cum ergo & puritate intelligentia, & diuinitus inspiratarum scripturarum contemplatione, vocem quidem esse diuinam indicasset Pachomius, & constitutiones admirabiles, reuersus est ad suum Patrem, & ei narrauit vocem, quæ ad se delata fuerat, rogans & supplicans, vt secum conueniret ad Dei implendam voluntatem. Is autem nolens ei afferre

ei afferre molestiam, ut qui esset germanus suus ex Deo filius, persuasus, cum eo accessit ad vicium locum definitum. Cumque edificassent parvam cellam in formam & figuram monasterij, valde est lætatus Dei promissione. Dicit itaque sanctus senex Pachomio: Quoniam persuasus habeo hanc gratiam esse tibi à Deo datam, & hic deinceps es vitam asturus, agedum ineamus pactum, nos non esse à nobis inuicem separandos, quandiu versamur in hac vita, sed semper & assidue nos inuicem inuifere. Placuit hoc utrisque: sicque fecerunt, quandiu fuit in vita superstes verè beatus & perfectus exercitator Palamon. Interim autem cum splene laboraret senex, propter nimias exercitationes, haberetque totum corpus imbecillum, (Nam aliquando quidem comedebat, ne aquam quidem sumens: aliquando autem bibebat, nihil omnino comedens) rogatus ab aliquibus fratribus spiritalibus, qui ad ipsum venerant, ne corpus suum tantoperè cruciaret, sed eius aliquam curam gereret, ne si id nimis intenderet, afferret ei dolores, vix tandem est persuasus, ut aliquot dies ea sumeret, quæ morbo conuenient. Cum autem cognouisset, quòd sic quoque dolor magis augetur, reliquit illos cibos, sic dicens: Si martyres Christi, dum membra sunt eis amputata, & abscissa capita, dumque comburerentur, in fide in Christum permanserunt vsque ad mortem: quomodo ego in minimo labore, ignauo & pusillo animo euadens, mihi ipsi detrimentum afferam, & metu eius, quæ est ad tempus, afflictionis ero effœminatus, etsi fuerim persuasus? Rursus ergo utar priori exercitatione: in qua, ut ego quidè persuasus habeo, est omnis recreatio, per quam etiam sanabor. Non enim propter hominem me in ea exerceo, sed propter Deum decerto. Cum sic ergo strenuè exerceretur, post vnum diem laborauit infirmitate: in qua eum etià visitauit Deus. Cum autem ad eum venisset Pachomius, eum fouebat, eius pedes deosculans, eumque complectens alloquebatur, tanquam iubens valere. Ipse verò, cum se honestè ac decorè composuisset, quieuit in bona senectute. Pachomius autem diligenter ei factis exequijs, terræ corpus mandauit, anima in cælum euecta à choro angelorum. Sicque rursus redijt ad proprium locum habitationis.

Præclara S. Palamonis vox.

Eius obitus.

Aliquanto autè post tempore, eius frater Iohannes secundum carnem, cum de eo audiuisset, illuc venit ad eum quærendum. Cum verò eum vidisset, & esset amplexus, magna est affectus læritia. Ex quo enim Christo illuminatus, mundo renunciauit, & vitam elegit solitariam, nunquam venit ad suos. Cumque ei idem fuisset scopus, qui Pachomio, ambo simul manserunt, Dei quidem legem perpetuò meditantes, omnium autem rerum terrenarum nullam ducentes rationem. Si quid enim eis supererat ex opere manuum suarum, distribuabant egentibus, confidentes, quoniam, ut est vox Domini, non oportet eos esse sollicitos de crastino. In vestimentis autem ea erat eorum paupertas, ut nunquam ferrent alium lebitonem, nisi fortè eum vellent lauare, qui erat valde sordidus. Pachomius verò assidue induebatur cilicio, ut carnem redderet humilem. Quæ de causa tempore quindecim annorum, post magnam exercitationis & vigiliarum laborem, sedebat etiam in medio cellæ, ne parieti quidem dorsum suum inclinans. Cum autem affligeretur, id forti ferebat & excelsò animo, gaudens spe resurrectionis, quæ manebat, & erat ei in cælo reposita. Cum verò videret etià alia plura præclara sanctorum facta, ea cum fratre suo studebat peragere, ad augendam virtutem & salutem suarum animarum. Post hæc autem sibi quoque fecerunt quædam sedilia. Vnusquisque enim pro viribus se exercebat cum tolerantia & fide perfecta.

Cap. 14.

Frater Pachomij adiungit se illi.

Matth. 6.

Nota vitæ austeritatis.

Deinde recordatus Pachomius promissi, quod sibi factum fuerat de innumerabilibus animabus, quæ saluæ erant futura per ipsum, cœpit vnà cum fratre edificare latius monasterium, ad hoc, ut qui vellent vitæ mundanæ renunciare, & ad Deum accedere, ipse eos susciperet. Eis autem adificantibus, Pachomius quidem hunc habens scopum, volebat dilatare formam domus, faciens maiorem ambitum. Eius autè frater meditando secessum, habitationem faciebat angustiorem. Succensensque Iohannes, qui erat eo maior ætate secundum carnem, dixit ei: Desine perperam agere & ipsum dilatare. Is verò cum hoc audisset, fuit quidem commotus, ut qui fuisset inconsideratè affectus contumelia: nihil tamen contradixit: sed cum esset mitis & mansuetus, se continuit. Sequenti autem nocte cum descendisset in habitaculum domus, cuius partem adificauerat, cœpit vehementer flere, & in oratione Deo confitens, dicere: Hei mihi, adhuc est in me prudentia carnis, & adhuc secundum carnem ambulo. Tanta enim suscepta exercitatione, rursus me ira arripit, etiam si propter bonum. Miserere mei, Domine, ne peream. Si enim me non confirmaueris in tua patientia, suarum autem

Cap. 15. Pachomius construit monasterium latius.

Iaco. 2. autem actionum in me aliquid inuenerit inimicus, ero ei subiectus: sicut scriptum est: Si quis omnem legem impleuerit, in vno autem ceciderit, factus est omnium reus. Credo autem esse multas tuas miserationes, Domine: fer mihi auxilium, & docebor ambulare viam sanctorum tuorum, ad anteriora me semper extendens, posteriorum vero obliuiscens. Qui enim tui sunt sancti à seculo, à tua adiuti gratia, pudore affecerunt inimicum, valdeque clari & insignes fuere. Ego autem quomodo docebo Domine eos, quos per me pollicitus es vocare ad vitam monasticam, nisi prius vicero affectiones, quæ per carnem cum mea luctantur anima, & tuam legem seruauero citra reprehensionem? Sed credo, Domine, quòd si tuum mihi adfit auxilium, faciam, quæ sunt grata tuis oculis, & condonabis mihi omnia mea peccata.

Cap. 16. Hæc autem, & quæ sunt huiusmodi, cum fletu confitens, totā noctem vsque ad manē transegit lachrymans: & præ multo sudore (erat enim ætas, & locus calidissimus) sub plantis pedum eius effectum erat veluti lutum. Confueuerat enim stans in oratione extendere manus suas, & nullo modo eas demittere: sed in earum, tanquam crucis extensione persistens, & sic corpus affligens, ad sobrietatem & attentionem animam deducere. Cùm itaque talis esset & tantus, in magna quiete & mansuetudine vitam egit vnā cum fratre: qui haud ita multò post moritur. Cui cùm, vt par erat, Pachomius fecisset exequias in psalmis & hymnis & canticis spiritalibus, & etiam vigilasset, eius quidem spiritum commendauit Domino, in quo habebat fiduciam. Cùm autem eius corpus mandasset sepulturae, rursus persecutus est laboriosam solitariae vitæ exercitationem, contendens seipsum integrum conseruare in omnibus, & expellere omnem irruentem turpem cogitationem. Meditabatur itaque semper habere timorem Domini in seipso, habens in memoria æternum supplicium, & tormenta æterni ignis, & vermis venenati.

Orans, semper in Crucis formam extendit manus.

Remedia aduersus peccatum.

Cap. 17.

Ludibria demonum.

Irridet inanes demonum conatus.

Cap. 18.

Psal. 45.

Signo Crucis mox pellit demonem.

In his autē se exercente Pachomio, & cum magna animi alacritate edificante monasterium ad plurimam excipiendam fraternitatem, coeperunt demones ei repugnare: dentibusque in eum stridens immanis diabolus, multas in eum mouit tetationes, conans eum lædere, qui munitus erat clypeo fidei. Sed ipse fortiter ferens insultus aduersarij, prolata ex scripturis capita, memoriter perpetuò recitabat. Sæpè certè eo orante, & genua Deo inclinaturò, hoc agebat, vt ante eum apparentem cisternam, eorum obiecta visione, apprehenderet. Se enim studebant conferre in tam vanas, & quæ consistere non possunt, imagines, vt timore ac formidine retardatus, minimè puras preces Deo perageret. Ipse autem eorum, qui ipsum tentabant, artes Dei gratia intelligens, cum fide genua flectebat, eos quidē probro & dedecore afficiens, Deo autem benedicens. Cùm verò rursus soleret ultra monasterium ire ad partes magis solitarias, & sic rursus reuerti ad monasterium, redeunti sæpè veluti impedimentum afferentes, peruersi isti præcedebant, se inuicem adhortantes, tanquam sub duce aliquo, & dicentes: Date locum homini Dei. Pachomius autem fretus fide & spe in Christum Saluatorem, irridebat eos, tanquam canes ad latrandum inutiles, eorum visiones existimans ludibria, & in Deum habens amorem perpetuum.

Videntes autem eum esse fortis & excelsi animi, & qui non posset perterri, rursus cum magno tumultu in eum congregantur. Cumque domū apprehendissent, speciei præbuerunt, quòd eam concuterent, ad eò vt existimaret sanctus moueri domum ex fundamentis. Ipse verò minimè conturbatus, rursus chordam pulsauit spiritalem, & cum voce cecinit, dicens: Deus refugium nostrum & virtus, adiutor valdè in afflictionibus: propterea non timebimus, dum turbatur terra. Hæc autem cùm is dixisset, repente fuit quies maxima. Ipsi verò tanquam fumus defecerunt: & paulò post tanquam canes, qui abiguntur, recedunt, & rursus impudenter accedunt. Sic etiam post preces beato illi ad opus sedenti, malignus, suscepta figura galli maximi, valdè ante ipsum clamabat, continuas sæuasque voces edens, & simul etiam in eum inuolans, & acerbè eum feriens vnguibus. Is autem cùm rursus in eum sufflasset, & signum Crucis in fronte fecisset, effecit, vt is statim euanesceret. Intelligebat ergo in omnibus demonum insidias, & Dei timore erat confirmatus aduersus eorum fraudes. Sed ne sic quidem à sancto abstinebant. Et quoniam erat valens in certaminibus, alia ratione rursus eum conabantur decipere. Videbantur enim vno consensu concutere multa folia arboris, allatisque (aiebat) funibus ea fortiter alligabant. Vtrinque autem stantes, se inuicem hortabantur trahere folia, tanquam maximum aliquem lapidem. Hoc verò faciebant, sic existimantes cor sancti ad risum dissoluere, vt vel in hoc possent de eo gloriari.

riari. Videns autem Pachomius eorum impudentiam, ingemuit in eos ad Dominum: statimque virtute Saluatoris nostri Iesu Christi euauit ea phalanx.

Eo autem sæpè sedente ad comedendum, & Deo agente gratias, ad eum veniebant in habitu mulierum insigni pulchritudine, quæ impudenter volebant vnà cum eo sedere, & ea attingere, quæ erant apposita: & in eo molestia afficiebant egrægium athletam. Ipse verò externos claudens oculos, mentis oculis conueniebat Christum agonothetam: sicque efficiebat, vt immundi demones euanescerent, nihil omninò aduersus eum proficientes. Benignus enim est & clemens Dominus, qui dicit rectis omnibus: Nolite timere: sum enim vobiscum vsque ad consummationem. Porro autem cum aliquando plurimùm ab eis tentaretur, & corpus eius valdè torqueretur, & dolore afficeretur à vespera vsque ad manè, & nulla esset ei consolatio, nisi sola Dei recordatio, venit quidam monachus ad eum visitandum, nomine Hieracapollon. Quem cum esset complexus, & ea dixisset, quæ pertinent à salutem, & quòd essent multe diaboli insidiæ, cœpit ei quoque sua exponere, & narrare singulatim grauissima, quæ sibi ab eo inflicta fuerant, verbera. Cui dixit monachus: Esto fortis & strenuus. Sciens enim diabolus, quòd si te propter negligentiam vicerit, fortasse nos quoque, qui tua certamina pro viribus imitamur, & ex te maximam accipimus vtilitatem, sibi habebit subditos, ea de causâ te vehementer inuadit. Quocirca cum tibi Domini non desit auxilium: sustine, ô pater, ne de nobis quoque des rationem: vt qui victus fueris à socordia, & nobis exemplum dederis negligentia. Cum hæc autem audisset Pachomius, euasit valentior aduersus inimicum, & Deum laudans de præsentia fratris, rogauit eum, ne ipsi vnquam inter se inuicem separarentur. Assiduè itaque ad eum veniebat.

Aliquo autem post tempore, cum, vt solebat, ad ipsum accessisset Hieracapollon, & paucos dies vnà cum eo transeisset, decedit congruenter precibus Pachomij in bona senectute, & perfecta exercitatione: sepeliturque à sanctis Patris manibus, psalmis & hymnis & canticis spiritalibus vnum Deum laudantis. Tanta autem erat eius in Deum fiducia, & tam magnus erat in fide, vt sæpè ambularet super serpentes & scorpiones, & permaneret illæsus. Crocodilis quoque sæpè utebatur ad fluuium transferrendum, qui transuehebant eum quamcelerrimè. Agens itaque gratias, quòd ipsum conseruasset Dominus à contrarijs potestatibus, orabat, dicens: Benedictus es Domine, quoniam non despexisti humilitatem meam, neque permisisti, vt mea imbecillitas deciperetur ab inimico, te submittens ad meam ignorationem, & me tuam docens voluntatem. Nam ego quidem sum humilis & insipiens: ipse autem me, Domine, prudentem fecisti ad tuum timorem. Cum autem in se videret demonum insultus perpetuos, vt generosus & perfectus athleta veritatis, petiuit à Domino, vt somnus à se discederet, ad hoc, vt noctu diuque, quoad eius fieri posset, insomnis fugaret aduersarios, conuenienter ei, quod scriptum est: Non auertar, donec deficiant: Opprimam ipsos, & non poterunt stare: cadent sub pedes meos: Et, Accinxisti me virtute ad bellum. Concessa ergo fuit ei hæc petitio. Sicque perseuerabat perpetuò veluti videre eum, qui non cadit sub adspæctum: & eius meditans eloquia absque intermissione, ad certamina quidem semper surgebat fortis & strenuus. Perpetuum autem erat ei votum, vt in ipso fieret Christi voluntas, & nulla rerum humanarum eum subiret cogitatio.

Post aliquantum autem temporis ei vigilanti & eadem oranti, visus est angelus à Domino missus, ei dicens: Pachomi. Ille verò dixit: Quid est, Domine mi? Dei est (ait) voluntas, vt ipsi seruias, & hominum genus Deo reconcilies. Cum autem hoc ter dixisset, ab eo recessit. Cum Deo ergo gratias egisset Pachomius, & rursus factus esset certior de ea, quæ illi apparuerat, visione, cœpit eos excipere, qui ex pœnitentia per ipsum ad Deum veniebant, & cum magna probatione eis dabat monachorum habitum: eis quidem ea, quæ sunt mundanæ vitæ, prohibens, singulatim autem prouehens in exercitatione. Et primùm quidem eis suadebat, vt toti mundo renunciarent: deinde etiam proprijs: conuenienter autem Euangelio, etiam sibiipsis, vt sic possent & suam crucem portantes, salutem consequi. Ipsi autem ex eo discentes, quotidie fructum ferebant, conuenienter scripturis, dignæ eorum vocationis, videntes ipsum in maximè prouecta senectute, non solum seipsum affligere laboriosa exercitatione, sed per se etiam studere omnem curam gerere monasterij. Licebat enim videre senem eis, qui certa hora conueniebant, prompto & alacri animo parantem men-

sam ad conuiuandum. Similiter autem in orto quoque seminantem olera, & ea perse rigantem, & pulsanti ostium promptè respondentem, & ægrotis noctu diuq; inuenientem, eosque reficientem, & in his omnibus eum pulcherrimum exemplum præbentem discipulis. Nam cum hoc magnoperè cuperet, vt quæ recentè vnerant ad exercitationem, & nondum haberent discernendi potestatem, possent honestè, & vt Dei seruos conuenit, sibi seruire, eos primùm remouens ab omnium huiusmodi negotiorum sollicitudine, eis dicebat: In quo vocati estis primùm, fratres, decertate, psalmos meditantes: deinde doctrinam, quæ ex alijs libris discitur, præcipuè autem sanctum Euangelium. Sic enim Deo seruans & vobis, congruenter diuino præcepto, & ego recreabor, & vos eritis perfecti, diuina discentes præcepta.

Cap. 22.
Discipuli
eius exem-
plis valde
confirman-
tur.

Erant autem nomina eorum, qui primi ad eum accesserunt, Spenthæses, & Surtus, & Opsis. Eis ergo assiduè loquens verbum Dei, multum eis proderat, eos inducens ad bonorum operum æmulationem. Nam cum illi quoque ipsi viderent sancti silentium, quod erat virtutis actio & oratio, admirabantur, dicentes inter se inuicem: Erramus nos, existimantes omnes sanctos immutabiles, & natos esse sanctos, & non à Deo esse factos, libera arbitrij potestate præditos: & rursus non posse peccatores conuersos viuere ex virtute: quoniam ij quoque sic sunt ab eo creati. Videmus autem Dei bonitatem nunc maximè in hoc sancto nostro patre, quod cum ortus sit ex parētibus gentilibus, ad tantam peruenerit pietatem & religionem, vt omnia Dei præcepta peragat. Quamobrem apertè ostensum est, quod & nos, & quicumque volumus, eum sequi possumus, sicut ipse quoque secutus est sanctos patres, qui eum præcesserunt. Hoc est enim, quod scriptum est: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos: qui libera vestri arbitrij potestate quæ sunt mala reliquistis, vt ad bonum accurratis. Vnà ergo commoriamur, vt simul viuamus cum hoc homine: quoniam nos rectè ducit ad vitam. Accedentes autem ad Pachomium, ei dicebant: Cur in operibus monasterij solus laboras, Pater? Ille verò dicit eis: Quis iugum suum coniungit ad opus, & id protinus deponit? aut id lædit, vt cadat, cum id reddiderit imbecillum, & non id prius portat? Deinde sic postquam id assuescerit, eo vitur ad perfectam operationem. Eodem modo nos quoque Christus fecit idoneos ad vnà decertandum vobiscum ad vestram cōfirmationem, o dilecti. Deus autem misericordiarum, qui semper respicit ad humilitatem meam, confirmabit corda vestra, & in tolerantia vos bonum peragētes consummabit: ad eò vt alij quoque videntes vestrum vite institutum, quod congruenter Dei voluntati ex virtute agitur, sint congregandi, qui me poterunt adiuuare in cura monasterij. Describit itaque eis, tanquam regulas, quasdam formas & viles animæ traditiones, vile indumentum, victum moderatum, decoramque in somno quietem.

Matth. 11.
Liberum ar-
bitrium di-
uina gratia
fretum, quid
possit.

Regule mo-
nastica.

Cap. 23.

Voluntate autem Dei, qui omnes vocat ad salutem, & dat eis incrementum, alij quoque ad ipsum conuenerunt, vnà volentes exerceri. Inter quos fuit Pecusus, & Cornelius, & Paulus, & Iohannes, & alij complures, qui sanam scilicet & rectam eius fidem & doctrinam audierant. Eos itaque, qui poterant sustinere, apertè præfecit curam monasterij, & breui tempore vsque ad eò creuit fratrum numerus, vt essent supra centum. Quando autem oportebat eos vnà cum ipso immortalia sumere sacramenta, accerlebat vnum ex ijs, qui in vicis erant propinquis, & sic spiritalem diem festum peragebat. Neque enim inter eos sustinebat esse aliquem, qui ordinationem fuisset consecutus. Dicebat autem esse admodum bonum & valde vtile Monachis, non quarere honorè, vel principatum, vel gloriam, & maximè in cœnobio, ne fortè propter hanc occasionem oriretur lites, æmulationes & dissensiones. Quomodo enim, inquit, minima ignis scintilla si in aream inciderit, nisi citò extingatur, sæpè perdidit fructus totius anni: ita etiā principatus, ambitionis aut cleri cogitatio, si inciderit in monachos, nec citò extingatur, facile corrumpet vniuersum laborem exercitationis. Oportet autem, inquit, potius æquo animo ecclesijs Dei cōmunicare. Etenim hoc quoque conducit monachis. Quod si inuenerimus aliquem ex monachis, qui à sanctis Episcopis acceperit ordinationem, oportet eum accipere ministrum sacri huius ministerij. Neque enim in veteri testamento erat populus vniuersus Leuitæ. Et alioqui eum, qui foris cōstituitur, vt hic sacrificet, non reiciemus, tanquam ambitiosum, aut qui vèdicarit sibi sacerdotium. Quomodo enim, quem nos nostra sponte elegimus, aut etiam accersiuimus? Sed potius eum tanquam patrem reputabimus: vt qui etiam in eo fuerit obediens, & imitator sanctorum: maximè si citra reprehensionem Deo sacrum peregerit ministerium.

Eucharistia
immortalia
sacramenta.

Ambitio
quàm per-
niciosa mo-
nachis.

nisterium. Quòd si alicuius etiam delicti, vt homo, fuerit apud nos suspectus, non est nostrum, eum iudicare. Deus enim, cum sit iustus, eorum statuit iudices, imitatores sanctorum Apostolorum, qui possunt iusto iudicio discernere spiritualia. Vult autem Dominus noster, nos esse inter nos clementes & misericordes, Deum semper orantes, & ab ipso petentes, ne incidamus in tērationem. Cū hęc ab eo sic pulchrè dicerentur, & fierent, si quando contigisset aliquem clericum ad ipsum venire, qui cum eo esse volebat, propter dignitatem quidem ex regula ecclesiastica ei subijciebatur Pachomius: Ille verò cū rursus ex regulis exercitationis fratrum fuisset imitator, se sua sponte supra modum studebat demittere, humilemque reddere.

Erat autem hic sanctus clemens & misericors, & amans fratrum, vt si quis alius. Cap. 24.
Mira eius
humanitas. Miserebatur enim admodum senem, & eorum, qui erant corpore imbecillo. Ijs verò, qui adhuc teneram agebant ætatem, se accommodans, & se demittens, eorum ducebatur misericordia, inter omnia maximam curam agens eorum animarum. Fide autem proficientibus, & in maximum numerum augetibus fratribus, extiterunt multi boni sectatores. Rursus ergo præfecit aliquos curæ suscipiendarum animarum, quæ congregabantur. Nam cū multi, vt dictum est, ad ipsum conuenirent, & variè in spiritualibus proficere contenderent, magna erat differentia eorum vitæ & instituti. Porro autem ipse Pater, qui in omnibus ducebatur à gratia, dabat vnicuique vitæ institutionis formas, mensuras & regulas. Nam alij quidem operatio manuum suppeditabat alimentum. Alij verò ministrabant, & inseruiebant cōmuni fraternitati: Et vnusquisque conuenienter regulæ, quæ sibi data fuerat. Non eadem autem hora cibum sumebant, sed vnusquisque se exercebat congruenter operi & abstinentiæ. Atque præfecit quidē Oeconomum ijs, quæ erant necessaria fratribus & hospitibus ad vsum corporis: & constituit etiam alium, qui secundum ab eo locum obtineret. Hortabatur verò eos, vt essent prompti ad omnem obedientiam: iubebatque in nulla re habere propriam cordis voluntatem, vt sic potius Deo fructum ferrent, & non sibi ipsi. Cū autem esset occupatus, vel sæpè absens, qui secundum ab eo locum obtinebat, absque vlla superbia & arrogantiâ, ad ordinandum monasterium constituēbat, & faciebat omnia ad fratrum vtilitatem & ædificationem, donec rursus pater ad ipsos accessisset. Sic autem curam gerens fraternitatis, valdè lætabatur de eorum profectu.

Cū verò ei venisset in mentem pauperum, qui propè pascebant, & cogitasset eos Cap. 25. priuari & communionē, & doctrinā, quæ dabatur sabbato & Dominico, constituit ex sententia Aprionis, Tentyrorum ecclesiæ Episcopi, eis ecclesiam ædificare in ipso paupere & deserto eorum pago, vt in eam conuenientes, diuinam doctrinam acciperent. Cū nondum autem esset, qui eos deberet congregare tempore synaxis, vadens ipse cum alijs fratribus, diuinas eis legebat scripturas, propterea quòd nondum esset eis lector ordinatus. Porro autem ipse quoque dabat aduenientibus hospitibus, quæ erant necessaria, donec constituit presbyterum in eadem ecclesia. In legendo verò tantam præ se ferebat pietatem & reuerentiā, oculosque & cor habebat tam compositum, vt mundani, qui videbant, putarent Dei Angelum, & non hominem versari in medio eorum. Quocirca multis aderat promptus & alacer animus, vt fierent Christiani & fideles. Tanto enim fratrum tenebatur amore, & adeò erat clemens & benignus, vt sæpè respiceret homines, qui satanam sequebantur, & eum nolebant, qui solus est verus Deus, ingemisceretque & fletet propter eorum interitum, & eorum desideraret salutem.

Hoc autem tempore venit ad Alexandrinum Episcopatum sanctissimus Athanasius: Cap. 26. qui cū magno studio cuperet superioris Thebaidis & Syenes Dei ecclesias videre, & eas per spiritalem suam doctrinā confirmare, præternauigauit Tabenisē. Cū hoc autem cognouisset Pachomius, egressus est cum fratribus in gaudio & exultatione animi cum psalmis & hymnis, vt susciperēt Pontificem. Erat autem circa eum magna turba fratrum, Deum laudantium propter eius aduentum. Pachomius verò non aperiebat seipsum, sed se subtrahebat & occultabat in fratrum multitudine. Tentyrorum enim ecclesiæ Episcopus pro ipso rogabat sanctum Athanasium, dicēs: Habeo patrem monachorum in locis mihi subiectis, virum admirabilem & magnum, & verè hominem Dei. Quamobrem rogo tuam sanctitatē, vt eum constituas patrem omnium monachorum, cū susceperis munus Pontificatūs. Er ideo se subtrahebat senex, & celabat inter fratres, donec venit Athanasius. Audiens autem eius ex Deo zelum & vitam, quam agebat ex virtute, & persecutiones, quas sustinuit pro Salvatore in

fide confessionis, & eius quidem charitatem in omnes, præcipuè autem in fratres, valdè gaudebat. Et eum quidem amplectebatur, Deum laudans.

Cap. 27.

Origenes
taxatur.

Origenem autem, vt blasphemum, & qui defecerat, valdè odio habebat, & abominabatur, vt Arrium, & Meletium, qui ab Heracla Alexandria Archiepiscopo fuerat eiectus ex Ecclesia. Is enim, cum in suis operibus ea, quæ videbantur probabilia, rectis diuinæ scripturæ verbis coniunxisset, tanquam quædam venena, ad interitum simpliciorum, multos libros congeffit. Et quomodò medici amarissima medicamenta melle miscentes, ijs præbent, qui cibum non ità facillè capiunt: eodem modo ipse quoque suum errorem contegens, eum porrexit imbecillioribus. Fratribus itaq; vehementer præcepit, vt non solum non legerent nugas Origenis, sed neque legentes alios auderent audire. Dicitur itaque aliquando eius librum inuenisse, & statim in aquam iniicisse, sic dicendo: Nisi scirem nomen Dei in eo scriptum, eius blasphemias & nugas combussissem. Sic erat bonorum quidem amator & laudator: auersabatur autem inimicos veritatis. Fideque & profectu Orthodoxorum semper gaudebat & lætabatur. Etenim ipsum Saluatorem in throno Ecclesiæ per ipsos videbatur videre.

Cap. 28.

Psäl. 100.

Num. 12.

Nō vult
videre sorore
suam.

Si quando autem in aliquo sermone, aut negotio de eis aliquem audijisset malè loquentem, non solum non patiebatur, sed etiam ab eis abalienabatur, tanquam à serpentes, assiduè eis cantans, quæ dicuntur à Psalmographo, & dicens: Clām de proximo suo detrahentem, hunc persequebar. Nullus enim, inquit, bonus profert malum ex ore suo, maximè aduersus patres sanctos: eis semper in memoriam reuocans ex multis alijs scripturis, Dei propter hoc indignationem, maximè autem ex obtreptione Mariæ aduersus Moysen. Eratque rectus & utilis omnibus, qui eum conueniebant. Cum autem eius quoque soror secundum carnem audijisset de eius vita, quam gerebat ex virtute, & desideraret videre fratrem suum, venit in monasterium. Cum verò eam adesse cognouisset, misit fratrem, cui ianux monasterij cura erat credita, vt ei diceret: Ecce audiisti me viuere: Abi ergo, & ne tibi ægrè sit, quòd te non videam. Quòd si tu quoque velis hanc meā vitam imitari ad hoc, vt inueniamus à Domino misericordiam, cellam tibi dabunt fratres, vt per te possis agere quietem & silentium. Fortasse autem alias quoque tecum vocabit Dominus: & illa per te salua fiet. Nullam enim aliam recreationem habet homo in terra, nisi hoc, vt faciat bonum, & Deo placeat. Hoc cum responsum accepisset, fleuit: & compuncta, in cor suum immisit, vt salua fieret. Cum verò eius animi promptitudinè didicisset Pachomius, Deo laudato, præcepit fratribus, qui erant paulò religiosiores, vt aliquanto interuallo remotum à monasterio paruum facerent Asceterion, id est, locum, in quo se exerceret. Ea autem, vt Deus postulat, se exercente, alia quoque conuenerunt: & crescente earum multitudine, fuit mater ipsarum, eas docens, & eis ostendens omnes vias ad salutem. Petrum autem quendam, virum pium & ætate valdè proeectum, iussit eas visitare. Nam cum impatibilitate, erat etiam eius sermo sale conditus. Erant autè cum animo eius quoque venerandi oculi. Sæpè itaque stans cum sororibus, sermocinabatur de ijs, quæ pertinebant ad salutem ex diuinis scripturis. Porrò autem regulam quoque scriptam ad eas misit Pachomius: vt ex ipsa instructa & informatæ, institutum vitæ ex Deo sequerentur.

Soror Pa-
chomij fit
monacha,
& multæ se
illi adiun-
gunt.Regula mo-
nacharum.

Cap. 29.

Si quis verò ex fratribus habens in Asceterio aliquam, quæ ad eum attinebat, venisset ad eam visitandam, mittebat vnà cum eo quendam ex senibus & spiritualibus fratribus: & ita prius præfectam, deinde, ea præsentè, & ijs, quæ erant præcipuè ex fraternitate, eam, quæ sibi erat nota, conueniebat frater cum honestate magna & reuerentia, neque ad eam aliquid afferens, neque ab ea aliquid accipiens. Neque enim habebant aliquid proprium: sed vtriusque sola sufficiebat memoria & spes bonorum futurorum. Quòd si quando vel ædificandi, vel alicuius alterius gratia, opus haberent fratribus, scientem aliquem & pium inter alios ad hoc mittebat similiter. Hora autem comedendi reuertebantur ad monasterium, illic neque cibum, neque potum omninò sumentes. Quando autem consummatur soror, vsque ad hodiernum diem congregantur fratres in aliquo loco definito: & ita ijs psallentibus, careræ in alia parte, cum eam pulchrè ad sepeliendum composuerint, ponunt in medio. Deinde sic eam accipientes fratres, cum graui & veneranda Psalmodia in monte sepeliunt cum magna pietate ac Dei metu, vt decet seruos Christi.

Cap. 30.

Cum hæc vitæ institutio in omnibus partibus sermone celebraretur, & nomē san-
cti

ſti Pachomij ad omnes perueniret, multi quidem laudabāt nomen Chriſti: Non pauci autem rurfus res mundi contempferunt, & ad vitam acceſſerunt monaſticam. Inter quos fuit etiam quidam Theodorus, quatuordecim annos natus, Chriſtianis parentibus & valdè illuſtribus. Is enim, cum eſſet dies feſtus vndecimo menſis Tube, cōtemp-
 platus domum ſuam, quæ erat admirabilis & magna, & cuius in mundo res erant proſpera, compunctus fuit corde diuina gratia, & dicit apud ſeipſum: Quid mihi proderit, aut quid miſer lucrificiam, ſi cum huius vitæ momentaneis frui mihi licuerit voluptatibus, excidam ab æternis? Nemo enim, qui eas fuerit conſecutus, æternæ gloriæ poterit eſſe particeps. Cumque propter hæc ingemuiſſet, ingreſſus eſt in quandam occultam partem domūs: & cum in faciem cecidiſſet, cum lachrymis dicebat: Domine, qui occulta cognofcis, ſcis me nihil eorum, quæ ſunt in hoc mundo, tuo amori prætuliffè. **Quamobrem rogo te Domine, deduc me ad tuam voluntatem: & illumina meam animam, vt te perpetuò laudem & glorificem.**

Theodori
nobiliffimi
pueri admi-
randa con-
uerſio.

Cum hæc autem dixiſſet, aduenit mater eius, ſuisque in eum defixis oculis, videt eius oculos lachrymantes, & dicit ei: Quid tibi fuit moleſtum, o fili? & cur fuiſti à nobis ſeparatus? Nos autem te triſtes quæreſſamus. Ille verò ei dixit: Abi mater, & comede: ego enim nolo nunc comedere. Neque eam ſuſtinebat. Recedens autem, in hac mora ieiunabat vſque ad vesperam: Sæpè verò duas quoque coniungens vespas. A ſumptuoſis autem cibus duos annos ſua ſponte abſtinuit, ſeipſum aſſuefaciens ad perfectam exercitationem. Cum autem ei veniſſet in mentem, vt ingrederetur monaſterium, reſeſſit omnium priorum oblitus. Cumque inueniſſet fratres, quorum erat honeſta vitæ conuerſatio, habitauit cum eis. Sedentibus autem monachis poſt preces vespertinas, & diuinas ſcripturas apud ſe meditantibus, audiuit vnum ex eis differentem de tabernaculo, quod erat in veteri teſtamento, & de Sancto ſanctorum, & inducentem ſolutionem in duobus populis, & dicentem: Exterius quidem tabernaculum, eſt primus populus Iudæorum: Sancta autem ſanctorum, eſt vocatio gentium: quæ habet magis myſticum, magis glorioſum ingreſſum. Nam pro ſacrificio animalium, & thuribulo, & menſa, & arca, quæ habebat panes manna, & libros legis, & quæcunque illic erant, & pro candelabro, & propitiatorio, viſus eſt nobis Deus Verbum, qui in carne à ſe ſuſcepta nos illuminauit, effectus lumen cognitionis, & propitiatio noſtrorum peccatorum. Cum hæc autè ſoluiffet frater fratribus, qui cum ipſo ſedebant, ipſe rurfus dixit: Hanc ſolutionem didici à ſancto patre noſtro Pachomio, qui congregauit in Tabeniſe fratres proficientes in Domino. Credo verò fore, vt nobis à Domino peccata condonentur, quòd viri iuſti hac hora memini. Cum hæc autem audiuiſſet Theodorus, corde fuit inflammatus, & dixit: Domine Deus, ſi eſt hic vir ſanctus ſuper terram, dignare mihi concedere, vt eum videam, & ſequar in omni præcepto: vt ego ſaluus ſiam, & dignus euadam bonis, quæ promiſiſti ijs, qui te diligunt. Hæc dicens, fundebat lachrymas, vt cui diuino amore vulnerata eſſet anima.

Cap. 31.

Vide pueri
abſtinentiã

Tabernacu-
li Moſaici
myſtica in-
terpretatio.

Poſt aliquot autem dies venit ad ipſos Pecufius quidam vir pius, & maximè Chriſtianus, ſenex admodum, ipſos viſurus, & volens ſcire, quomodo agerent. Rogauit eum Theodorus, vt ipſum ſecum duceret. Is verò nihil cunctatus, ipſum accepit & duxit. Qui cum perueniſſet ad locum, adorauit Dominum, dicens: Benediſti es Deus, quoniam me peccatorem celeriter exaudiſti, & impleuiſti petitionem meam, quã à te petij. Cum autem cum Pachomio congreſſus eſſet Theodorus, cœpit vehementer flere in foribus, & vultu irrigare lachrymis. Cum verò Pater eum vidiffet, dicit ei: Noli flere, fili. Nam ego quoque eſti ſum peccator, ſuſcepi opus Domini. Cumque hæc dixiſſet, introduxit eum in monaſterium. Cum autem adſpexiſſet fratres, fuit mente illuminatus, zelumque pietatis accepit eius anima: procedensque abundabat ijs, quæ ſunt ex Deo, virtutibus. Nam cum eſſet prudens & intelligens, magnam & admirabilem poſſidebat obedientiam: munificique Dei gratia in ieiunijs & vigilijs & perpetua oratione perfeuerans, non ceſſabat ſemper maiores deſiderare gratias. Nam cum multi moleſtia afficerentur, fuit conſolator & corrector eorum, qui quomodocunq; labeantur. Videns autem inſignem eius exercitationem, eum valdè amauiſſet Pachomius, & eum in ſuo corde poſuit.

Cap. 32.

Theodorus
ſic mona-
chus S. Pa-
chomij egre-
gius.

Cum verò audiuiſſet eius mater eum illic agere, venit in monaſterium, aſſerens Episto-
 las Episcoporum, quæ iubebant ei reddi ſuum filium. Ea verò hoſpitiõ accepta in
 mulierum aſceterio, quod eſt prope monaſterium, miſit episto-
 las ad Pachomium, ro-
 gans

Cap. 33.

gans vt ei permitteret videre suum filium. Tunc ipse, accessit Theodoro, dixit ei: Audiuius, fili, matrem tuam huc venire, volentem te videre: & ecce ad nos attulit epistolas Episcoporum. Abi ergo, & imple eius desiderium, & maximè propter sanctos viros, qui ad nos scripserunt. Dixit ei Theodorus: Fideiubeas mihi, ó pater, quòd si eam videro post tantam cognitionem, non reddam rationem Domino in illo die, quòd ego reliquerim eam me conuenire in fratrum offensionem. Si enim ante gratiam, filij Leui suos parentes & fratres ignorauerunt, vt seruarent Dei iustificationes: multo magis ego, qui sum tanta dignatus gratia, non debeo præferre genus & parentes Dei dilectioni. Dicit enim Dominus: **Qui diligit patrem suum aut matrem plusquam me, non est me dignus.** Dixit ei Pachomius: Si tibi videatur, ó fili, id tibi non expedire, ego non te cogo. Hoc autem est eorum, qui perfectè mundo renunciârunt, & seipfos omninò abnegauerunt. Oportet enim monachos, inutiles quidem fugere mundanas congressiones: eos autè, qui sunt membra Christi & credunt, omnes ex æquo diligere & admittere. Si quis autem, qui mundana tenetur affectione, dicit: Caro mea sunt, & ego eos diligo: audiat scripturam, quæ dicit: A quo quis est superatus, eius est etiam seruus. Cum ipse ergo noluisse videri à matre, illa quoque constituit manere in asceterio apud sorores, quæ Christo seruabant virginitatem, apud se cogitans: Omninò si Deus voluerit, videbo ipsum cum sororibus, & meam animam propter ipsum sacrificiam. Sic id, quòd est ex Deo acerbum, si fiat ad Dei gloriam, potest conciliare vtilitatè ijs, qui in id incidunt, etiamsi aliquantisper molestum videatur.

Deut. 33.

Math. 10.

2 Pet. 2.
Theodorus
non vult vi-
dere matrè
suam.

Cap. 34.

Math. 19.

Quidam dif-
folui fra-
tres abeunt
ex monaste-
rie.

Cap. 35.

Math. 25.

Etiã pueri
olim fuere
monachi.

Quomodo autem hunc virum bonum & industrium produximus in medium ad eos incitandos, qui volunt quæ sunt bona & honesta imitari: ita etiam par est meminisse prauorum & ignauorum: vt sint cauti, qui audiunt. Quidam enim ex fratribus, qui carnalem habebant prudentiam, & hominem veterem non exuerant, magna molestia sanctum afficiebant. Sæpè quidè eorum animæ vilem afferens admonitionem, nihil quidem proficiebat. Animo autem anxius & valdè tristis abiens, Deû pro eis orabat, dicens: Deus, tu præcepisti nobis, vt proximis diligeremus vt nosipfos: Quoniam ergo nostri promptum meû animi studium & propositum, rogo te, ne despicias salutè eorum animarum, sed eorum miserearis, & des timorem tuum in corde eorum, vt te cognoscant, & tibi seruiant in veritate & vitæ puritate: vt ipsi quoq; in te habeant spem germanam & sinceram. Valdè enim tristis est anima mea, & omnes mei sensus de ipsis dolent. Hæc cum dixisset, siluit. Paucis autem post diebus, cum animaduertisset, quòd ne post preces quidem euassissent meliores, rursus stans orauit, & dedit eis quandam regulam & orationis, & reliquæ eorum vitæ institutionis: vt saltem tanquam boni serui præscriptum implentes, paulatim introducti, ea postea facerent liberè & confidenter. Illi verò rursus cum vidissent eum non permittere, vt suam sequerentur voluntatem, seducti fuerunt à spiritu timiditatis, & retrocesserunt, extrema & accurata vitæ forma obstupefacti. Cum ij autem recessissent, fuit deinceps grex purus, magisque profecerunt in sua exercitatione: vt frumentum quòd in agris pulchrè germinat, radicibus euulsis zizanij. Hæc autem retuli, volens per vtrunque ostendere, quòd sicut mundanos nihil lædit, si aduertant, austeritas monachorum, sed potius eis prodest: ita monachos nihil iuuant neque preces, neque demissio Patrum, si in ipsis sint ignaui & negligentes.

Quidam quoque confessor, Dionysius nomine, œconomus ecclesiæ Tentyrorum, qui erat amicus Pachomij, cum audisset ex aliquibus, quòd qui ex alijs monasterijs ad ipsum veniebant, non sinebat versari cum ijs, qui cum ipso erant fratribus, sed manere in alio loco in foribus monasterij: ad ipsum accessit, magna affectus molestia: & ipsum grauius increpando differens, dixit: Non rectè facis, ó Abba, qui non eandem in omnes fratres habeas affectionem. Is autem cum magna patientia grauem ferens reprehensionem, ei respondendo dixit: Nouit Deus meum propositum, scitque tua paterna affectio, me nunquam tuam voluisse animam molestia afficere, aut negligere. Quomodo ergo nunc auderem hoc facere, & Dominum meum aduersus me iritare, qui apertè clamat: **Quodcunque feceritis vni horum fratrum meorum minorum, mihi fecistis?** Excipe ergo, ó Pater, me tibi satisficientem. Non enim hoc feci, ó Pater, quòd nihili faciam eos, qui huc veniunt: sed quoniam cœnobium habet multos, qui recenter aduenerunt: quorum sunt diuersi mores, & nondum sciunt nec ipsum quidem monachi habitum: inter quos sunt etiam pueri ad eò simplices, vt ne suam quidem nôrint dextram aut sinistram, existimaui magis expedi-

re,

re, vt fratres seorsum agerent, & similiter vt qui accedunt, sint separati, & per se degant. Hoc autem existimo potius esse honori ijs, qui ad nos accedunt, patribus & fratribus, vt hora quidem orationis nobiscum congregentur, postea autem vnusquisque suum adeat locum, & illic quietem agat & silentium, me videlicet propter Deum eis subministrante ea, quæ sunt necessaria. Hæc cum ex ipso audisset presbyter Dionysius, ei magis concessit, sciens eum omnia ex Deo agere, & valde letatus ea defensione, lubens redijt ad suos.

Quædam autem mulier ex ijs, quæ illic vitam agebant, cum laboraret profluvio sanguinis, qui morbus eam longo tempore detinuerat: intellexisset autem de Pachomio, eum esse pium & religiosum, & vitam degere admirabilem: eiusque syncerum ac germanum esse amicum Dionysium, eum rogauit, vt eius miseretur, & tanquam necessaria aliqua de causa, accerferet sanctum in ecclesiam. Ille verò adductus precibus mulieris, eum statim accersijt. Cum autem accessisset, & post orationem amplexus esset Dionysium in ecclesia, sedit cum ipso. Pauca verò cum sancto Pachomio disserente Dionysio, confirmata & roborata mulier animi promptitudine, & credens ei, qui dixit: Confide filia, fides tua te saluam fecit: cum sensim ei à tergo appropinquasset, & tetigisset cucullam, quæ erat in capite eius, fuit statim curata: & cadens in faciem, flexis genibus, ipsum Deum laudabat propter beneficia, quæ per eius seruos sunt in eos, qui credunt in ipsum. Ipse autem intellecta arte Dionysij, benedixit mulieri, & rursus redijt in suum monasterium.

Cap. 36.

Matth. 9.
Tactu cucullæ S. Pachomij sanatur morbida mulier
Cap. 37.

Cum autem postulare vñs, vt ageretur fossa pro tutela monasterij, ipse quoque laborantibus fratribus opem ferebat lubentissimè, & cum magna gratiarum actione. Aliquot verò post diebus quidam exercitator, Pater multorum fratrum, qui etiam solebat frequentius ad ipsum accedere, venit ad ipsum cum vno fratre, propterea quòd talis exorta esset controuersia in suo monasterio. Is frater, qui vnà cum eo aderat, urgebat & molestiam afferebat eidem Præfecto monasterij, vt assequeretur dignitatem clericatus. Præfectus autem cum videret eum esse indignum tali munere, variè differebat. Cum verò nō posset amplius ferre fratris molestiam, accedit ad sanctum Pachomium, & ei narrat quemadmodum res se haberet, persuasum habens, eum solum esse solutum fratris contentionem. Ille autem postquam didicit causam, dicit presbytero: Non venisti, vt à me exquireres Dei voluntatem? Audi ergo me, & concede ei suam petitionem, ne desperet. Fortasse per id abstrahemus eius animam ab inimico. Contingit enim virum quoque malum, si beneficio afficiatur, venire ad sensum boni. Meliorum enim rerum desiderium, solet animabus minimè dissolutis & ignauis esse veluti certum pignus, quòd se gerent ex virtute. Nobis quoque, frater, oportet hoc facere. Quæ est enim ex Deo dilectio, in eo consistit, quòd alter alterius moueatur misericordia. Cum hoc responsum accepisset Præfectus, fecit quòd fuerat iussus. Frater autè id, quòd petierat, assecutus, reuersus ad sanctum cum lachrymis & multa compunctione, in faciemque cadens, confessus est, dicens: Homo Dei, valde fuisti in altum sublatas à Domino, vt qui vineas in bono malum. Si enim non fuisses in me leni animo, sed aduersus me dixisses aliquid, reliquisses habitum, & à Deo fuisses alienatus. Nunc autem benedictus es tu à Domino, quoniam per te salua est anima mea. Cum ille autem eum iussisset surgere, & hortatus esset vt ostenderet vitam dignam professione, ne deteriores pœnas lucret in futuro, eum complexus dimisit, deducens vsque ad ostium monasterij.

Prudentia
sua seruat
monachū.

Eo verò adhuc stante, ecce vir cursim procul adueniēs, procidit ad eius pedes, rogās & obsecrans, vt eius filia, quæ vexabatur à dæmone, curaretur, à Christo ei data gratia. Ille autem, eo relicto stante foris, ingressus est monasteriū, misitque ad eum per ianitorum, dicens: Non est quidem mos nobis loqui cum mulieribus: sed mitte ad me vnā ex vestibus tuæ filie: & cum in nomine Domini nostri Iesu Christi ei benedixerimus, eam rursus remitemus: & spero quidem fore, vt salua fiat puella. Allatam autem tunicam toruè intuens sanctus, dixit: Non est eius tunica. Affirmante autè eius patre, & dicente eam esse eius, dixit ei: Eam quidem illius ego quoque esse scio: sed non conseruat suam castitatem, cum profiteatur se esse virginem. Et ideo cum eam adspexi, sensi illam non esse castam: & propterea dixi eam non esse ipsius. Promittat ergo tibi fore, vt deinceps se puram conseruet coram Deo: eiusque misertus clemens & misericors Dominus, eam sanabit. Cum autem cum ira & dolore pater interrogasset filiam, confessâ est puella, & cum iureiurando dixit, se non amplius ea esse facturam. Deinde sic precatus sanctus, ad eam misit oleum: quo quidem cum vsa fuisset in fide, statim fuit

Cap. 38.

Nouit occultata aliorum peccata.
Oleo sanat demoniacā

sanata, & Deum laudauit, quòd cum saeuo dæmone vita quoque commutata, magnam castitatis curam gesserit in posterum.

Cap. 39.

Cùm hæc fama in omnem partem peruassisset, alius rursus suū filium, qui immanem habebat dæmonem, quotidie lugens, cum eum non posset ad sanctum deducere, venit ipse genuflectens & rogans, vt pro eo oraret. Is verò cum esset precatus, & illi panem dedisset, præcepit, vt tempore vescendi eum comedendum præberet laboranti. Ei itaque esurienti pater panem obtulit. Dæmon autem id sentiens, non permisit ei, vt ipsum gustaret, nec vt tangeret: sed cum multa alia accepisset, expleuit appetitum. Rursus ergo pater eius, cum hunc panem accepisset, & minutatim fregisset cum minutissimis partibus casei, iniecit fragmenta in medium dactylorum, eaque sola ei apposuit: vt actum ignorans, acciperet benedictionem. Ipse autem rursus ea aperiens, & humi iecit fragmenta, & dactylos abhorrens reliquit, volens nihil omnino gustare. Cùm ergo pater eius eum multis diebus reliquisset ieiunium, nihil aliud præter hunc panem reliquit in eius potestate. Is verò fame oppressus, ex eo sumpsit: & cum primum fuisset refectus, dormiit, & recessit ab eo malus spiritus. Tunc pater accepto, qui curatus erat, filio,

Benedicto
pane pellit
dæmonem
ab homine.

rursus cum ipso accessit Deum laudans, qui per suos sanctos facit magna mirabilia, gloriosaque & insignia, quorum non est numerus.

Cap. 40.

Porro autem cum plurimas quoque alias curationes per se videret hic beatus fieri virtute sancti spiritus, corde non efferebatur, (Habebat enim hanc quoque gratiam à Domino) sed manebat semper idem, cogitabundus & seuerus. Si quando autem precatus, petitionem non fuerat consecutus, hoc ei non videbatur nouum & alienum: sed diuinam illam & magnam, quam didicerat, doctrinam habebat semper in ore: Fiat, dicens, Pater, voluntas tua. Theodorus autem, de quo paulò antè dictum est, cum esset iunior, confirmabatur spiritu, in omnibus imitans patrem, qui ipsum deducebat: qui quidem nulli erat culpæ affinis, aut reprehensioni: & proficiebat virtutibus, magno illi viro se submittens & cedens in omnibus, propter Deum, tanquam ipsi Domino. Quoniam verò solet vt plurimum anima contrarijs exerceri ad patientiam, sæpenumerò eum probabat in ijs, quæ ipse præcipiebat, iubens quidem ei aliqua facere opera: deinde rursus eum iubens desistere, & vituperans ea, quæ ipse faciebat, cum magna alacritate animi transferebat ad alium, dicens non rectè prius ab eo facta esse, & indicebat cogitationem vanæ de se persuasionis, qua sibi nimium placebat, cum eo bellum gerere. Ipse autem paternam increpationem prudenter accipiens, manebat minimè turbatus, nihil audens omnino contradicere, aut se apud eum defendere. Alijs verò verbis sibi satisfaciens, dicebat: Est optimus artifex & probus Christi seruus. Multa autem, quæ apud imperitos feruntur aliter, accipiunt à scientibus aliam correctionem. Ego itaque peccator me ipsum debeo lugere, donec Dominus cor meum dirigat ad bonum, & euadam dignus sanctorum patrum obedientia. Nam absque Domini auxilio, opera hominis, & quæ in se est maximè fiducia, est puluis & cinis.

Theodorū
obedientif
simū variè
exercet.

Cap. 41.

Cùm autem fratres aliquando profecti essent in quandam insulam, nomine Thream, ad metendum, & eis Theodorus pararet quæ comederent, quodam die venit Pater ex opere, (erat enim cum eis) & laborabat morbo corporis. Ei verò horrenti iniecit Theodorus stragulam vestem ex pilis contextam, nempe cilicium. Ille autem id valde ægrè ferens: Tolle, inquit, hoc à me, & stercam mihi iniice, sicut mos est fratribus. Eo autem facto, rursus veluti oblitus exactæ illius & accuratæ viuendi formæ senis, accepit pugillum dactylorum, & dedit ei, hortatusque est, vt eis vesceretur. Ille autem id videns, dixit ei lachrymans: Itane igitur, frater, quoniam in fratrum labores habemus potestatem, & ea dispensamus, quæ sunt eis necessaria, propterea debemus nos absolute & temere quibuslibet frui indiscriminatum: aut præter id, quod vsus postulat, aut præter tempus, aut præter morem aliquid facere? Vbi est ergo timor Dei? Dic enim mihi frater: Peruassisti omnia turguria, & tibi persuasisti, non esse in eis aliquos ægrotos? Ne fallaris, Theodore. Perinde enim est in re parua, atque in magna, se iniquè gerere. Illis enim, Deo opem ferente, lubenter sustinentibus afflictiones, quomodo nos non feremus? Ea autem, quæ sibi data fuerat, gratia morbos probabat, quinam essent. Apertè enim sciebat, dæmones quauis ratione conari impedire fideles.

Cap. 42.
Malicia dæ-
monis.

Eum certè aliquando inuasit vehementissima febris in monasterio, fuitque ieiunns quinque dies. Cùm autem intellexisset hanc esse artem maligni, qui semper vult sanctis afferre impedimentum, non intermisit surgere ad preces: sed Deo, quem deside-
rabat, vehementer supplicauit: statimque morbo leuatus, in eorum, qui sani erant,
fratrum

fratrum mensa confedit, Deo agens gratias, qui ei concesserat, ut posset discernere, quæ sunt præstantiora. Cum verò talis esset, nullo modo curam negligebat egrotorum: sed erat bonus & misericors in fratres, si ullus alius.

Iam verò cum vidisset Dei providentia multiplicari fratres, & in arctum cogi monasterium, tradidit ex ijs aliquam in vicum, qui dicitur Pibi: & extructo illic monasterio, eis præfecit œconomum, ut dispensaret quæ opus erant fratribus. Cum autem eis scripsisset regulas, & arrham dedisset orationem, & plurimas spirituales adhortationes, eisque accuratè præcepisset, ut nullus eorum vel verbo, vel factò omninò læderet proximum, sed sequeretur vnusquisque præscriptum exercitationis, quoniam & apud Deum & apud homines ordo est in honore: curam gerebat senex visitans assidue, noctuque diuque, hæc duo monasteria, vti seruus principis pastorum Christi Domini, & Seruatoris animarum nostrarum. Rursus autem multiplicatis in secundo monasterio fratribus, post aliquod tempus ad eum venit senex aliquis, qui se maximè exercebat, nomine Eponychus: Qui ipse quoque erat præfectus alterius monasterij antiquissimorum fratrum & perfectorum. Is magnum rogabat Pachomium, ut ipsum assumeret, & sibi coniungeret: & eius monasterium, quod dicebatur Chenoboscia, ipsius quoque fratres acciperet, & suo coniungeret monasterio. Ille verò ei acquiescens, illuc quoque fratres adduxit ex proprio monasterio. Cumque Deum pro eis orasset, & præcepisset fratribus, qui prius illic erant, ut hi suas omninò regulas sequerentur: & eis quoque formas pro more præbuisset, & eis constituisset, ut viuerent conuenienter regulis primi monasterij, ipse Domino agebat gratias propter salutem fratrum. Eodem modo rursus rogatus à fratribus, qui debebant in monasterio Muchonse, ut eorum curam post Deum susciperet, cessit pater: & cum eis quoque fecisset easdem constitutiones, & eos cooptasset inter proprios fratres, ipsos etiam commendauit Domino, qui facit mirabilia, & eos, qui volunt salui fieri, tradit & committit suis sanctis.

In hoc monasterio erat quidam antiquus & valdè sanctus, diligens Dominum, nomine Ionas, exercitator perfectissimus, cuius etiam viuendi ratione ad multorum vtilitatem, Deo adiuuante, narrabo. Nam cum magnus Pachomius studiosè ac diligenter in vnoquoque monasterio constituisset fratres potentes spiritu ad reliquos gubernandos, ipseque certis interiectis intervallis visitaret monasteria, & illuc quoque venisset: dum ipse ingrederetur in monasterium, stabat ficus alta admodum, in qua solebant quidam pueri clam ascendentes, ex ea sumere fructus & comedere. Cum hoc autem vidisset ille magnus, & ei appropinquasset, videt spiritum quendam immundum, qui sedebat super ipsam. Cum verò cognouisset hunc esse dæmonem gulæ, & exploratum habuisset hunc esse, qui maximè decipiebat iuuenes, vocat prædictum fratrem, qui erat hortulanus monasterij, & dicit ei: Excinde frater hanc ficum. Est enim indecorum eam stare in medio monasterij, propterea quòd ea afferat offensionem ijs, qui cognitione nequaquam sunt stabiliti. Is autem cum hoc audisset, magno dolore est affectus, & dicit illi magno: Nequaquam, o pater: magnum enim fructum solemus ex ea percipere. Cum eum autem vidisset affectum molestia, sciretque eius vitam admirabilem & vtilem, noluit quidem eum amplius cogere, ne afficeretur maiori tristitia. Sequenti verò die visa est arbor ad eò sicca, ut nec folium viride, neque fructus in ea omninò inueniretur. Cum ergo vidisset beatus Ionas (ita enim vocabatur senex) id, quòd factum fuerat, maiorem accepit dolorem ex inobedientia, quòd, cum dixisset sanctus, non eam statim omni studio & alacritate animi excidisset.

Is cum octogintaquinque annos egisset in monasterio, & vitam exercuisset admodum honestam & venerandam, solusque horti curam gereret, & frugiferas ipse plantasset arbores, nullum vnquam omninò fructum gustauit vsque ad mortem, omnibus fratribus, hospitibus, & ijs, qui circuncircà incolebant, vescentibus fructibus vsque ad satietatem. Indumentum autem eius erat huiusmodi: Cum tres solas ouis pelles coniunxisset, ijs solis fuit contentus ad omnem amictum corporis, nihil aliud induens, nec hyeme, nec æstate. Habebat verò vnum lebitonem, quo induebatur tempore diuinorum & intemeratorum sacramentorum corporis Domini nostri Iesu Christi: & cum primum communicasset, eum rursus exuebat & reponebat, mundum seruans octogintaquinque annos. Quid sit autem corporis quies, nesciebat quidem, quòd ipse lubenter semper operabatur, & cum magno studio & animi alacritate. Sed neque cocti aliquid vnquam sumpsit: sed toto tempore vitæ suæ cruda olera composita comedeat cum aceto. Asserebant autem quidam ex fratribus, quòd nec poterat

Cap. 43.
Mirè augē-
tur mona-
chi sub eo.

Eponychus
Abbas.

Cap. 44.
Ionas, fe-
nex & per-
fectissimus
monachus.

Dæmon gu-
le infidiatur
iuuenibus.

Arbor sub-
ito arefcit.

Cap. 45.
Mirada ab-
stinencia.

Vestis.

Victus cor-
poris.

terat quidem domum nôsse nofocomij. Accedit his omnibus, quòd nunquam recubuit supra dorsum vsque ad mortem: sed interdium quidem hortum operabatur: circa occasum autem Solis, cum cibum sumpsisset, ingrediebatur in suam cellam, & sella infidens, in medio cellæ funes contexebat vsque ad conuentum nocturnum: & sic contingebat ei somnum parumper videre propter naturalem necessitatem corporis, sedenti & in manibus habenti iuncos, qui ab eo texebantur. Hoc verò faciebat non ad lucernam, aut ad ignem aliquem, sed in obscuris sedens tenebris, & scripturas memoriter recitans. Alia quoque plurima laude digna faciebat beatus senex Ionas, que scribere non est presentis temporis: ne si in infinitam longitudinem produxerimus orationem, negligentioribus auditoribus tedium afferamus. Hunc nouo quodam modo fama est obdormiisse. Sella enim suæ infidens, & iuncos texens, vt solebat, sic requieuit, vt ipso mortuo, inuenirentur iunci in eius manibus. Narrant autem fratres de eius sepultura rem verè admirabilem, & dignam quæ mandetur scriptis. Nam cum eius pedes non potuissent extendi, propterea quòd instar ligni obduruissent in ea, in qua decesserat, figura: neque eius manus possent contrahi, aut appropinquare reliquo corpori: neque rursus concederet, vt tunica exueretur pellicea, cum inuoluentes perinde, ac lignorum farcinam, sic coacti sunt eum mandare sepulturæ. Sed reuertamur ad propositum.

Cap. 46. Cùm in hoc monasterio oratorium sanctus ædificasset Pachomius, porticusque & columnas numerosè construxisset lapidibus, delectatus est opere, propterea quòd id pulchrè ædificasset. Cùm autem apud se considerasset, non oportere hominum opera admirari, & delectari specie pulchrorum ædificiorum, reuertitur adhuc opere, acceptis funibus, & columnis alligatis, iussit fratribus, vt eas traherent totis viribus, donec inclinate, non fuerunt amplius decore. Deinde verò cepit dicere: Nec vos quoque, fratres, multum contendatis iactare & magnificare opus manuum vestrarum: sed orate potius, vt gratia Christi & dono sancti spiritus integra maneant vestra opera, & ne mens lapsa propter laudem artis, fiat præda diaboli: Sunt enim multe eius insidie. Ita in vnum quodque veniens monasterium, eis proderat: & sedens, eis sanctas exponebat scripturas: & hortabatur, primum quidem, vt nulli essent affines reprehensioni: scirent autem, & non ignorarent astutias inimicorum. Ipsi verò in eos pugnantem virtute sancti spiritus, & continenter dicerent: In Deo faciemus virtutem, & ipse ad nihilum rediget inimicos nostros.

Pfal. 107. Eum verò rogauit quidam ex fratribus, cur, cùm ante aduentum quidem molestiam exhibentis dæmonis, saluum habentes sensum cogitationis, philosophemur de continentia, humilitateque & alijs virtutibus: tempore autem postulante, vt ostendamus opera, de quibus philosophamur: vt verbi causa, in tempore iræ, patientiam: in tempore odij, iniuriæ acceptæ obliuionem: laude proposita, animum ab inani gloria alienum, & alia multa eiusmodi, non possumus? Cui sanctus sic respondit, dicens: Quoniam virtutem perfecte non exercemus, propterea omnem dæmonum habitum & tortuosos anfractus nescimus ad hoc, vt nos possimus eius, qui nos vexat, aduentum acriore contemplantis animæ facultate amouere, & talium cogitationum circumsistentem repellere confusionem. Quocirca necesse est vnoquoque die & hora, contemplanti animæ

Timor Dei. parti, tanquam oleum, infundere Dei metum: qui cùm sit agendi facultatis efficiens, & lucerna ad contemplanda ea, quæ subijciuntur, efficit quidem, vt mens nostra concuti & labefactari nequeat: ad iram autem, & odium, & iniuriæ acceptæ recollectionem, & aliquam aliam ex ijs affectionibus, quæ nos protrudunt ad vitium, nos non rapiat: contemplantemque & in sublime se extollentem ad regionem incorporeorum ei, quem tales vexant dæmones, addit animum, & eum incitat, vt contemnat, efficitque, vt (sicut scriptum est) ambulet super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici.

Cap. 48. Hæc cùm ipse solueret fratribus, & inimici bella apertè describeret, hæretici quidam exercitatores, interna cilicio occultantes, venerunt, & fratribus, qui erant in foribus, dixerunt, à suo patre ad magnum illum missi: Ingridimini, & ei dicite: Es ne verè homo Dei, & credis te à Deo exaudiri? Agedum communiter nostris pedibus fluuium hunc transmittamus, vt cognoscant omnes, quis ex nobis habeat maiorem apud Deum fiduciam: nos, an tu. Cùm hæc autem Pachomio fratres renunciassent, succensens, dixit eis: An vos, inquit, omnino hæc vestris auribus accepistis? Nescitis huiusmodi quæstiones esse planè à Deo alienas, & quæ non solum abhorrent, non dico à nostræ vitæ instituto, sed etiam à mundanis, qui rectè sapiunt, & sunt verè Christiani? Quæ enim lex nobis permittit hæc dicere, vel proponere? Quid est autem miseri-

us hac cogitatione, vt ego mittens lugere mea peccata, & animo esse instar pueri, quò aeternum effugiam supplicium, talibus vtar quaestionibus? Ij verò rursus dixerunt: An cum isti sint haeretici, & à Deo alieni, te ad hoc vocare ausi sunt? Is verò respondens, dixit eis: Certè hac est questio hereticorum. Non legistis autem id, quod dicit Apostolus: Secundum duritiam aeternam eorum, & cor impenitens, tradidit eos Deus in reprobum sensum, vt sint ipsi inexcusabiles? Et nunc hi fortè Dei permissione potuissent fluuium trajicere, tanquam per aridam, opem eis ferente diabolo ad hoc, vt heresis huius impietas confirmetur ijs, qui ei innituntur: & hoc actu fidem faciat aliquibus ex ijs, qui iam sunt ab eo decepti. Mihi verò non est nunc hoc necessarium. Ite ergo, & dicite ijs, qui hanc vobis vocem proponunt: Hæc dicit homo Dei Pachomius: Meum certamen & totum meum studium est, non vt pedibus fluuium transmittam, aut feris imperem, quas ab initio Deus subiecit homini: sed vt Dei in me comprehendam iudicium, & Domini virtute diabolicas transiliam insidias: qui me iussit ambulare super serpentes & scorpiones, & super omnem inimici potentiam. His enim mihi datis à Domino, reliqua quoque omninò consequentur. Hæc cum dixisset, rursus præcipit fratribus, de bonis suis operibus non sibi nimium placere, nec eo nomine præclare de se sentire, neque Deum tentare per has petitiones. Inueniuntur enim multæ machinæ aduersarij, suntque ea, quæ sunt huiusmodi, & superuacanea, & periculosa, cum inimico dixerit Verbum salutare: Non tentabis Dominum Deum tuum.

Post hos omnes sermones, orauit surgens senex, & rogauit Dominum, vt eius verbi semper meminisset ad salutem: & sic recessit vnusquisque ex fratribus ad opus sibi constitutum, meditans diuinas scripturas. Fieri enim non poterat, vt vllus eorum ali- quod verbum loqueretur ociosum & mundanum: sed, prout scriptum est: Os meum meditabitur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam. Vnusquisque ergo conferebat cum proximo, vel de solutione scripturæ, vel de patris bonis operibus & vitæ sanctitate. Mundi autem vanitas aded ab eis cõculcata fuerat, vt quidam ex eis obdormierint, nec argenti, nec auri omninò scientiam speciem. Cum verò cum fratribus quibusdam nauigaret ad monasterium, peruenire autem non potuisset, quòd iam dies inclinaret ad vesperam, dixit eis: Vultis vigilemus hac nocte? Ij verò dicunt ei: Vt tibi videretur, Pater. Is rursus dicit eis: Didici duas formas orationis à sancto Patre nostro Palamone: Aut oremus vsque ad mediam noctem, & deinde quiescamus vsque ad matutinum: aut dormiamus vsque ad dimidiam noctem, & sic orabimus vsque ad matutinum. Cum ij autem vltimum elegerent, mansit senex, horas sapienter coniectans somni & orationis. Erat enim senex peritus vigiliarum, & promptus apud socios. Ipsi verò cum ea in re longè ab eo abessent, in conuentu officio minimè satisfecerunt. Nam vnus quidem omninò eum latuit. Erat enim defatigatus, & tota nocte dormijt. Alter autem cum se coniecisset in ædem, mansit diu, somno remedium afferens. Quem quidem cum manè vocasset ad preces, fecit vt secum staret. Ipse autem cum, vt consueuerat, tota nocte manus in formam crucis extendisset, mansit immotus, donec peregit orationem. Cum verò rursus multa confecissent stadia, venerunt in monasterium.

Cornelius autem œconomus, cum audiisset magnum accessisse Pachomium, rogauit vnum ex ijs, qui cum eo erant fratribus, dicens: Quid agit Pater noster, aut vbi versatus est ijs diebus, qui intercessere? Dicit ei frater: Virum quidem nôsti, & eius studium. Hac nocte autem satis nos erudijt. Cum verò is narrasset omnia, dicit ei Cornelius: O imbecillitas: Et permisisti, vt te senex vinceret, qui es adolescens? Ipsis autem loquentibus, audiuit magnus Pachomius spiritu. Cum itaque fuisset vespere, dicit Cornelio: Quoniam me heri quædam inuasit socordia, vis hodiè impleamus debitum, stantes ad orationem? Scriptum est enim: Vouete, ac reddite Domino Deo nostro. Sed vigila nobiscum. Cum is autem dixisset, Vt vis pater: statim in cella pergit, quod desiderabat, diu quidem trahens preces: Cornelium autem ad ea, quæ dicta sunt, satis erudiens, docensque commiserari, & antiquum ducere meliorem. Post generale enim fratrum officium eius, qui simul sit, conuentus, cum is cessauisset à precibus, dixissetque ei frater: Quid fecisti, Pater? Ne aquam quidem gustavi, cum cibum sumpsissem vespere: Et permisisti, ô Corneli, vt senex imbecillus te vincat in oratione? Tunc cum cognouisset se non latuisse, sed magnum Pachomium eius verba attendisse, quæ fratri dixerat: Peccaui, inquit, ignosce mihi. Neque enim rectè cogitavi, nec rectè sum locutus. Est enim in te sanctus spiritus inhabitans, & Dei virtus est tecum. Cum ergo cum quoque sic pulchrè docuisset, dimisit.

Fratres

for. astu

Præclarum
Pachomij
responsum.

Luc. 10.

Matth. 4.
Cap. 49.

Psal. 36.

Sermones
monacho-
rum eius.Tota nocte
orat exten-
sis manibus

Cap. 50.

Psal. 75.

Corrigitur
Cornelius
sancti viri
prudencia.

Cap. 51.

Pfal. 29.
Virtutum
pulchritu-
do.

Reg. 13.
& 18.

Cap. 52.

Theodorus
mira arte fa-
nat fratrem
de fuga co-
gitantem.

Vide mo-
destiam.

Cap. 53.

Theodori
obedientia.

Senū quo-
rundam su-
perbia.

Esa. 14.

Dan. 4.

Matth. 23.

Superbia
pernicies.

Fratres autem rursus coepit hortari, ne attendant pulchritudinem & speciem huius seculi, non pulchrum cibum, aut indumentum. Eorum enim pulchritudinem ostendebat esse in mandatis Dei, conuenienter Psalmographo, qui dicit: Domine, in voluntate tua praeuisti pulchritudini meae virtutem. Sola ergo quaerenda virtutum pulchritudo, quod etiam est vile. Dicite enim mihi, inquit, Ioseph non erat ad speciem valde decorus? Verum non rex extitit ex ea, quae videbatur, pulchritudine: sed ex eo, qui in eo habitabat splendore virtutum, euasitque ea, quae erant graui & aspera, turpeque ac vitandum vici & fugit peccatum: cuius tenebras ac caliginem describere non est praesentis temporis. Sed non erant tales Amnon, aut Absalom, qui solius corporis confidentes pulchritudini, se diuersis malis omnino transfixerunt, & non diuinam latuerunt iustitiam. Verum nos nobis ipsos attendamus, o dilecti, ab omni cupiditate carnis nos ipsos remouentes, vt sic aeternorum bonorum fiamus participes, rursus recipientes veram pulchritudinem. Eo haec dicente, venit illuc Paphnutius, frater Theodori, qui ipse quoque petebat fieri Monachus. Cum eo autem nollet omnino vt fratre, (veterem enim hominem nondum plene exuerat) magno afficiebatur dolore Paphnutius, & perpetuo flebat. Cum vero hoc magnus intellexisset Pachomius, dicit ei: Bonum est se demittere, & accommodare ijs, qui sunt huiusmodi in principio, o frater. Quomodo enim recenter plantatis arboribus conuenit magnum adhibere studium & sollicitudinem, ita etiam ei, qui incipit se exercere, donec ipse Dei gratia actis radicibus, fide fuerit confirmatus. Cum haec audiisset Theodorus, cessit Patri, vt ei fuerat constitutum, fratrem in omnibus confirmans. Intelligebat enim ea, quae dicebantur.

Aegre ferente autem fratre aliquo, quod frequentius a Patre reprehenderetur, dum eum, quod bonum est, doceret, & paratus esset ad fugam, simulans Theodorus, dicit ei: Nosti frater, senis orationem esse supra modum asperam: Nescio, an hic possim amplius sustinere. Ille vero, veluti proprium onus deponens, & recte ad alium respiciens, ei dicit: Et tu hoc pateris? Dicit autem ei Theodorus: Et valde quidem aegre patior. Sed si velis, simus vna ad nos ipsos consolandos, donec adhuc semel experiamur. Si in nos quidem euadat benignus, hic maneamus: sin minus, abeamus, & simus separati. Haec cum audiisset frater, fuit confirmatus ex imbecillitate suarum cogitationum. Theodorus autem veniens ad Pachomium, rem ei narrauit, vt potuit. Ille vero dixit ei: Recte fecisti, fili. Sed adduc eum tecum, & eius rursus consilium veluti reprehende. Quam dat ille admonitionem, plenius accipit frater. Cumque ij simul venissent, & Theodorus conuenienter doctrinae Patris eum reprehenderet, se inclinans Pater: Ignoscite mihi, inquit, fratres. nam ego peccaui. Debetis ipsi quoque tanquam germani filii ferre Patrem vestrum. Et sic callido inuento eis profuit.

Huius Theodori prudentiam cum vidisset Pachomius, & quod posset confirmare & corroborare imbecilliores, eo valde laetabatur. Mos autem erat omnibus, vt singulis vespers in vnum monasterij locum conuenientes, audirent magni Pachomij doctrinam. Simul vero congregatis omnibus, iubet Theodoro, qui erat viginti annos natus, loqui fratribus verbum Dei. Is vero protinus citra vllam contradictionem aut inobedientiam os aperiens, locutus est eis multa, quae pertinebant ad eorum utilitatem. Nonnulli autem ex senibus antiquioribus, cum vidissent quod factum fuerat, noluerunt eum audire, dicentes inter se inuicem: Quoniam hic rudis & ignarus nos docet, eum non audiemus. Et relicta congregatione, recesserunt vnusquisque in cellam suam. Cum docendo autem finem impoisset, misit magnus Pachomius ad eos accersendos. Cum ipsi autem ad eum venissent, eos interrogauit, dicens: Quanquam de causa relicta auditione recessistis in cellas vestras? Illi vero dicunt: Tantillum puerum, senem & qui sunt in monasterio prouecti, doctorem constituisti? Haec cum audiisset, valde ingemuit: tristitiaque affectus, dicit eis: Scitis, vnde principium malorum in mundum introijt? Cum ij autem dixissent, Vnde? Respondens, dicit eis: Ex superbia, propter quam Lucifer quoque, qui mane oriebatur, cecidit a caelo, & fuit contritus super terram: propter quam cum feris quoque habitauit Nabuchodonosor Rex Babylonis. An non audistis id, quod scriptum est, Abominatio est Domino vir omnis alto corde? & quod d' omnis, qui seipsum exultat, humiliabitur? Qui autem seipsum humiliat, exaltabitur? Vos ergo inscientes spoliavit diabolus, vt qui omnem vestram virtutem perdideritis. Mater enim & principium omnium malorum, est superbia. Non enim Theodoro relicto recessistis, sed cum verbum Dei effugeritis, separati estis a sancto Spiritu. Verè digni estis omni comiseratione. Quomodo non intellexistis fuisse satanam, qui

qui vos impulit, ut eò recederetis? O magnum miraculum. Deus seipsum humiliavit, factus obediens propter nos usque ad ad mortem: & nos, qui sumus secundum naturam humiles, efferimur? Qui est natura excelsus, & omnem superat magnitudinem, mundum acquisivit per humilitatem, cum posset vel solo ad spectu omnia comburere: Nos autem, qui sumus reuera terra & cinis, & si quid est his vilius, intumescimus, nescientes quòd nos ex eo demittimus ad infimas terrarum partes? Non vidistis me vel attentissime audientem? Dico autem vobis, me in eo audiendo magnam accepisse vilitatem. Non enim, ut qui vos probarem, permisi ei loqui vobiscum, sed ut qui ipse quoque expectarem commodum. Quanto ergo magis oportuit vos eum cum magna audire humilitate? Verè dico, quòd ego, qui sum vester Pater in Domino, ita audiui, ut qui nescirem dexteram, vel sinistram. Vobis ergo dico coram Deo, quòd nisi pro hoc magnam ostenderitis poenitentiam, ut vobis condonetur delictum, id vobis afferet interitum: & cum hoc in vobis pessimum fuerit initium, non cessabitis, donec peruenieritis ad ultimam sententiam condemnationis. Cumque his verbis superbiae vulnus satis astrinxisset, sedavit morbum, eos moderatè corrigens. Erat enim & seuerus, quando oportebat: & rursus benignus, quando tempus postulabat. Reprehendebatque peccantes, ad id, quòd bonum est, incitans.

Fraterm certè quandam non rectè ambulantiem, sed propriam sequentem voluntatem, cum seorsum accepisset, eum admonebat, dicens: Frater, Dominus dicit: De celo descendi, ut faciam voluntatem eius, qui me misit. Ipse quoque debes nos audire. Video enim te esse inuisum inimico, eumque tuos labores per multa populari. Ingredere ergo sequens regulam, & quando te vocat ad cibum sumendum, ne permaneat ieiunus: sed conueniens cum fratribus, pane vescere modicè, & sume obsonium, quòd tibi apponitur. At neque valdè fatieris, si sis admodum robustus corpore: Neque rursus, si sis imbecillus, corpus valdè consumas: sed te rege pro viribus corporis, donec viceris dæmonem gloriationis. Is enim tibi valdè imminet. Qui cum hac audisset, in presentia quidem paruit consilio, errorem autem rursus est secutus, dicens: Quid hoc? Vbi scriptum est: Noli ieiunare, noli te exercere? Cum ergo sic sequeretur suam animi impulsionem, dominatum in eum obtinuit inimicus. Et cum Theodorum vocasset ille magnus, dicit ei: Scis hunc fratrem mihi magnam afferre molestiam? Vade ergo, visita illum, & fac ut scias, quid agat. Cum venisset autem, inuenit illum tanquam orantem, sed verba emittentem immutata, & quæ nihil omninò significarent. Reuersus verò, narrauit eius nugas magno Pachomio. Considerans autem Theodorus diaboli operationem, eiusque varium & multiplex in nos bellum, admiratus est & valdè timuit, cogitans cum quanta sobrietate oporteat Monachum decertare aduersus infestos imperus aduersarij. Cum autem venisset sanctus, & pro eo fecisset orationem, qui est omni ex parte misericors, Dominus noster Iesus Christus eum curauit. Ipseque castigatus, deinceps se custodijt, ad ea, quæ sunt antè, se extendens.

Dicebat verò ijs, qui conuenerant, fratribus Pachomius: Magna vigilantia & attentione opus est, o fratres, ad hoc ut salui simus. Etenim sæpè malos audio iactantes dæmones, quòd decipiant eos, qui se exercent, & alioqui vlulantes: Talis est assiduus in orationibus, & cum ardorem ferre non possemus, recessimus. Vos ergo semper custodite, & munite nomine Christi. Vobis enim eius voluntatem sequentibus, aduersus vos nihil poterunt inimici. Sunt enim cinis & fumus, & non est in eis status à facie timendum Dominum. Hac cum dixisset, fuit veluti à Deo afflatus, stetitque satis magno tempore. Deinde vocat œconomum monasterij, & dicit ei sensim: Vade in hanc cellam, & cognosce, quisnam sit, qui illic suam negligit animam: & sis testis damni illius, aperte sciens id, quòd ex eo euenerit. *Iste enim non accessit ad audiendum verbum Dei, ut vires sumeret aduersus eum, qui ipsum affligit, & trahit in mundum: cur non illic precatur, sed dormit? Nescio, an is sit Monachus. Is autem paulò post separatus à fratribus, reuersus est in mundum, ut qui non posset ferre leue iugum Domini.

Adjiciens quoque pater, hoc rursus dicit: Dicite mihi, fratres: si sit domus habens centum mansiones, pertinens ad patrem familiàs, emat autem alius ab eo interiorem mansionem, nonne prohibetur à suo habitaculo? Ita etiam fidelis, si habeat omnes fructus spiritus, sua autem negligentia & insidijs diaboli ab vno eorum abalienetur, virtute vendita per dolum, non erit imbecillus in ea parte, cui sua sponte cessit? Nisi enim surrexerit, vigilantemque & attentam habuerit animam, & se muierit ac diligenter custodierit, per paruum illum inimici ingressum, perdit omnem

Ec suam

Philip.
Deus humi-
lis homin-
sup: b...
defa...

Cap. 54.
Iohan. 6.
S. Pachomius corri-
git fratrem
propria vo-
luntati ob-
sequentem.

Nota penã
immorigeri
monachi.

Cap. 55.
Dæmonum
imbecilli-
tas.

Monachus
negligens,
redit ad
mundum.

Cap. 56.

suam virtutem. Vt qui in bello stant in presidio aduersus aduersarios, per minimam partem, quam neglexint, sæpè certum vulnus accipiunt, & in magnum vitæ veniunt periculum. Oportet ergo vnumquemque nostrum se munire, & omnibus ornare virtutibus. Non est enim paruam damnum ei, qui paruam despexit virtutem.

Cap. 57.

Ecstasis & visio S. Pachomij.

Aliquando autem contigit, vt cum ipse ageret cum fratribus, frondēs ficuum secantibus, & ex eis iam semel, quantum portare possent, tulissent in nauigium, ille factus esset repente in ecstasi, & omnes videret suos fratres, aliquos quidem igne ardente contineri, & non posse effugere: alios autem stare nudis pedibus supra spinas, & implicari palis, nec posse illinc omnino euadere: alios stare supra partem altissimi præcipitij, sub quo erat circuncircà fluius latissimus, refertus crocodilis: vt nec possent recedere à præcipitio, nec seipos iacere in fluium propter belluarum multitudinem. Eo autem adhuc sic stante, fratres, qui onera deposuerant, ei assistebant in oratione. Cumque ipse dixisset, Amen, è via recesserunt. Cum ergo aduentasset vespere, & ipse visionem narraret, vt poterat, omnes lachrymabantur. Rogatus autem à fratribus, quid esset hoc, dicit eis: Nõui post meum decessum hoc futurum in fratribus, adeò vt non possint inuenire, qui eos confirmet & corroboret, sicut eos oportet consolari in multis afflictionibus, & deducere ad id, quod est melius ex veris præceptis. Tunc Theodorum, qui satis habebat spiritus, & poterat multis prodesse, constituit æconomum monasterij, quod est in Tabenise. Ipse autem habitauit in alio monasterio, vbi erat etiam æconomia aliorum monasteriorum. Theodorus verò nulla in re propriam sequebatur voluntatem, quandoquidem eum inflammauerat verbum Dei & confirmauerat, vt ea, quæ supra sunt, animo agitare, & proficiens fratribus proderat, vt solebat.

Theodori constituit æconomum.

Cap. 58.

Sylvanus histerio fit monachus.

Accidit autem quodam die post officium matutinum, vt descendens Pachomius vocaret fratrem, qui erat in foribus, & ei diceret: Sũntne aliqui, qui velint mundo renunciare? Dicit ei: Sunt. Vnus senex, & ex histerionibus alius, nomine Sylvanus. Dicit autem magnus Pachomius: Voca eos huc. Introductus verò senex, procidit ad pedes eius, & magna voce confessus est, dicens: Rogo vos: Vespere cum vnus ex fratribus descendisset in puteum, videns valde sum miratus, & malè de te cogitavi, dicens apud me: Hic homo est homicida, qui fratres inducit hac hora, vt descendant in puteum, (Iusserat enim, vt se mundaret vespere) Vidi verò in somnis, me quidem in medio fratrum: virum autem quandam in veste splendida eis dicentem: Accipite vos spiritum obedientiæ. Mihi autem dicit: Accipe spiritum incredulitatis. Rogo ergo vos, vt oretis pro me. Cum itaque orasset, & eum instruisset, ipsum quoque in conuentum spiritalem cooptauit. Et cum Sylvanum vocasset, dicit ei: Vide frater: Labor est, & opus est sobria & attenta anima, & modesta cogitatione ad hoc, vt possis post Dei gratiam ei, qui affligit, resistere, maxime cum pristina consuetudo te vocet ad id, quod est deterius. Cumque is promississet se omnia facturum esse ex doctrina magni Pachomij, eum Pater admisit.

Cap. 59. Severitas eius in monachum dissolutum.

Is cum longo tempore decertasset, suam cœpit salutem negligere, & trahi ad delicias, & scurrilibus facerijis delectari. Quinetiam inhonestæ scenæ verba securè inter fratres, tanquam tragœdiam agens, proferebat. Eum cum vocasset sanctus pater, post vicimum annum suæ exercitationis, iussit præsentibus fratribus veste exui monastica, & acceptis vestibus mundanis, expelli monasterio. Is autem prociens ad pedes sancti senis, eum rogabat, dicens: Hoc adhuc mihi condona pater: Credo in eum, qui imbecillos saluos facit, Dominum Christum, fore vt me habeas agentem pœnitentiam, propterea quòd vitam egerim in negligentia: adeò vt tu mea gaudens pœnitentia, sis Deo acturus gratias. Ei autem dicit magnus respondens Pachomius: Scis, quandiu te tulerim, adeò vt sæpè mihi necesse fuerit te afficere verberibus, cum in nullum alium hoc fecerim, & nec in aliquem manum extendere voluerim. Quòd itaque in te solum cogere hoc facere, animo magis dolebam, quàm tu, qui verberabaris, id dicente lege misericordiam. Nam propter nullam aliam causam hoc videbar facere, nisi propter tuam salutem, vt sic possem tua delicta corrigere. Si ergo tot acceptis admonitionibus, noluit venire ad id, quod est melius, neque plagis affectus eligere id, quod est vtile: quemadmodum possum diutius permittere, vt membrum morbosum congregetur cum grege Christi? Ne fortè vnus omnibus afflicta scabies, non paruam eius partem inficiat & perdat. Cum is sic resisteret, & ille magis rogare pergeret, & affirmaret fore, vt se deinceps corrigeret, petijt ab eo Pachomius fideiussores, qui spöderent fore, vt non amplius in eodem persisteret. Cum itaque Petronius, vir sanctus & admirandus, eum

ca,

ea, quæ spondebat, facturum esse recepisset, concessit ei beatus Pachomius: & facta oratione, eum tradidit Petronio.

Is autem hanc veniam assecutus, ita seipsum deiecit, & tam humilem præbuit, ut ipse multis fuerit exemplar in omni quidem virtute diuinæ pietatis, præcipuè autem in ijs, quæ ex Deo emittuntur, lachrymis toti fraternitati: adeò ut vel eo comedente, sæpè non posset reprimere impetum lachrymarum, quæ fluebant instar fluuij, sed eas etiam commiseret alimento necessario, & impleretur in eo illud Dauidicum: Cinerem tanquam panem manducabam, & potum meum cum fletu, miscebam. Cùm autem ei dicerent fratres, ne præsentibus hospitibus, aut aliquibus alijs, hoc faceret, affirmabat sæpè se voluisse hac de causa continere, sed minimè potuisse. Cùm ij verò rursus dicerent, eum id posse per se facere in compunctione & in oratione, in mensa autem, dum comedit, abstinere: Potest enim, aiebant, anima vel absque externis lachrymis semper esse in compunctione, & cogent eum dicere, quam de causa irrigaretur lachrymis, vel potius prohiberent: Dicebant enim se erubescere, quòd multi ex nobis te adspicientes non comedant, dicit eis: Non vultis, o fratres, me flere, cùm videam sanctos mihi ministrantes, quorum vel pedum puluis à me magni fit, nec ego dignus sim, qui cum eis vllò modo conferar? Non debeo ergo (dicite mihi) lugere, quòd mihi scenico artificii tales viri ministrant? Lugeo ergo, fratres, timens quotidie, ne deuorer, quomodo profani Dathan & Abiron, qui mala mente & non mundis manibus aggressi sunt sancta suffumigare, quòd cùm talem acceperim cognitionem, animæ salutem negligam. Propterea eius me non pudet. Noui enim multa mea peccata. Quamobrem etiam si ipsam traderem animam, nihil noui alieniue facerem.

Cùm is diu ita decertaret, rursus de eo testimonium ferebat magnus omnibus præsentibus: Ecce fratres, testor coram Deo, quòd ex quo factum est hoc cœnobium, nullum ex omnibus fratribus, qui mecum sunt versati, noui meam imitatum esse humilitatem, nisi vnum solum. Cùm hæc autem audissent fratres, alij quidem existimabant vnum ex ijs esse Theodorum, alij verò Petronium, alij autem Orsifium. Cùm rogasset autem Theodorus, de quonam diceret, nolebat magnus dicere Pachomius. Ipso verò rursus urgente vehementius, & alijs magnis fratribus rogantibus, quisham esset, respondit magnus ille: Si scirem esse inanem concepturum gloriam eum, de quo sum dicturus, ipsum non commendassem. Sed quia scio Dei gratia eum, dum laudatur, eandem humiliorem, propterea ut vos eius mores imitemini, securè vobis omnibus præsentibus illum esse beatum pronuntiabo. Nam tu quidem, o Theodore, & quicumque sicut tu, decertant in monasterio, vincunt diabolum, tanquam passerem subiecistis vestris pedibus, & quotidie per Christi gratiam, tanquam aggerem conculcatis: Sed si fueritis negligentes, surgens, qui iacet sub vestris pedibus, diabolus fugiet, & acrius aduersus vos bellum geret. Iunior autem Syluanus, qui non multo adhuc tempore erat monasterio à nobis eiciendus propter negligentiam, nunc omninò superauit diabolum, & de medio ita sustulit, ut propter insignem suam humilitatem non possit non videri eum perfecte vicisse. Et vos quidem, ut qui habeatis opera iustitiæ, confiditis ijs, quæ iam fecistis: Is autem quo magis decertat, eo magis omnibus se ostendit reprobum, toto suo animo & cogitatione se vilem esse reputans & inutilem. Propterea enim in promptu quoque habet lachrymas, quoniam se vilipendit, & nihilificat quicquam ex ijs, quæ ab ipso rectè fiunt. Nihil enim æquè eneruat diabolus, ut, quæ cum agendi virtute est, ex toto animo humilitas.

Sic ergo decertans Syluanus, in alijs octo annis post viginti cursum peregit: de cuius quidem decessu Dei seruus tulit testimonium, quòd cùm multitudo Angelorum eius animam cum magno gaudio accepisset, tanquam hostiam electam eam Christo obrulerunt. Sed cùm hanc pulchram in Christo viuendi rationem intellexisset etiam * ciuitatis episcopus, nomine Panuarius, in omnibus alioquì vir bonus, & rectæ fidei amator vehementer, missis literis, eum ad se accersijt, pluribus verbis rogans, & diuina adhortans persuasionem, ut in illa ciuitate extrueret monasteria. Cùm ipse ergo esset ab eo multis de causis persuasus, & illuc esset venturus, æquum putauit primùm visitare ea, quorum curam gerebat, monasteria. Cùm esset autem prope vnum ex ijs, occurrit funeri cuiusdam fratris mortui, qui efferebatur, (vixerat verò in ocio & lasciuia) & fratribus illius monasterij, qui funus prosequerentur cura multa & numerosa psalmodia, cùm illic essent etiam parentes & cognati omnes, & amici defuncti. Qui cùm vidissent sanctum, deposuerunt lectum, ut pro ipsis & fratre mortuo faceret orationem. Cùm ergo obru-

Cap. 60.
Syluanus
mirè se cor-
rigit, cùm
eum veller
Pachomius
expellere,
Plal. 101.

Num. 16.

Cap. 61.
S. Pachomij
illustre de
eo testimo-
nium.

Humilita-
tis vis.

Cap. 62.

* Panos ci-
uitatis epi-
scopus, no-
mine Varus

Vide sancti
viri erga de-
functum ne-
gligentem
monachum
facinus mi-
rabile.

lisset plus, quàm rogatus fuerat, eam, quæ Deo debetur, supplicatione & adorationem, conuersus ad eos, iussit quidem eos cessare psallere. Cum autem iussisset afferri vestimenta mortui, iussit ea comburi coram omnibus. Deinde sic rursus iussit tolli, & absq; ea, quæ de more fit, psalmodia sepeliri reliquias. Fratribus autem & parentibus, & omnibus cognatis eius qui decesserat, hoc nouo spectaculo obstupefactis, & rogantibus, vt ei consueta fieret Psalmodia, ipse non sustinuit. Ipsi vero rursus eiulantibus & dicentibus: Quodnam est hoc nouum spectaculum, o Pater? Quis non iacentis mortui fuerit misertus, etsi sit inimicus, cum sufficiat calamitas ad hoc inducere vel eum, qui sit bestia? Neque hoc tuam decet sanctitatem, & nobis hoc maximum affert dedecus, & multa alia. Et rursus: Vtinam non progenuissemus: Vtinam non factus esset hic monachus. Non enim nobis reliquisset æternum hunc dolorem. Rogamus ergo, vt mortui sancto funeri reddatur Psalmodia.

Cap. 63.

Ille verò respondens, dixit eis: Re vera, fratres, iacentis plus, quàm vestri, misereor: quandoquidem vos quidem id curatis, quod videtur, tabernaculum: à me autem ratio habetur animæ, cuius causâ, vt Pater, hoc præcepi. Et vos quidem maiorem illi paratis dolorem per eum, qui existimatur, honorè: ego autem ei singularem defensionem & relaxationem comparo per ignominiam. ea de causâ non curam gero mortui corporis, sed animæ immortalis, quæ etiam id rursus recipiet incorruptum in resurrectione in extremo die. Alioquin autem si hoc fieri permisero, iudicabor, tanquam qui studeam placere hominibus, & qui pro eo, qui fit ad tempus, apparatus, contempserim utilitatem animæ, quæ est examinanda in iudicio. Deus enim, qui est fons bonitatis, quarit occasiones, per quas possit efficere, vt abundè in nos suam deriuat benignitatem, & remittat peccata: vt non solum in hoc seculo, sed etiam in futuro veniam consequamur. Qui etiam nobis dedit tacite cogitandum, quòd si vlla deberet esse venia, post vitam præsentem eam daret. Si autem nos, qui digni sumus habitari diuinæ eius medicæ scientiæ accipere experientiam, non vniciquæ id, quod conuenit, auxilium adhibeamus, meritò tanquam contemptores audiemus id, quod scriptum est: Venite contemptores, & admiremini admirabilia, & delebuntur. Propterea rogo vos, quò is, qui decessit, liberetur à malis imminuentibus, & requiem consequatur, cum sepelire sine psalmis. Potest enim Deus, cum sit bonus & multæ misericordiæ, etiam præter nostram rogationem, eum, qui ad ipsum recessit, suscipere. Cumque is hæc dixisset, abductus est in montem, sicut iussit sanctus, & fuit sepultus.

Habac. 1.
Vult eū se-
peliri sine
psalmodia,
vt ea igno-
minia eius
animæ con-
sulatur, non
quòd Ecce-
sue morem
negligendū
putet.

Cap. 64.

Cum autem illi moratus esset duos dies, & doceret vnumquenque ex fratribus de timore Dei: & quemadmodum oporteat decertare aduersus diabolum, eiusque infidias & dolos: & quemadmodum oporteat Christi virtute infirmare, quas in nos magno studio parat, machinationes, fuit ei renunciatum, quòd quidam frater in monasterio, quod vocatur Chenobosciorum, qui in morbum inciderat, & eo tenebatur, desiderabat frui ab eo data benedictione. Hæc cum vir Dei audiisset, surgens est eos secutus. Cum autem abesset sanctus ad duo aut tria miliaria à loco, ad quem tendebat, audiuit sacram vocem in aëre. Cumque fixis suspexisset oculis, vidit animam fratris, quæ lato cursu à psallentibus Angelis deducebatur in beatam Dei vitam. Cum verò fratres, qui eum sequebantur, neque vocem sensissent, neque alium vidissent, ipse autem sæpè fixis adspiceret ad Orientem oculis, dicunt ei: Stas Pater: curramus, vt comprehendamus. Is autem dixisset eis: Illuc curramus. Eum enim ab eo tempore adspicio, qui abducitur ad vitam beatam. Cumque rogarent, vt diceret eis, quemadmodum viderat animam, eis omnia narrauit, vt potuit. Atque nonnulli quidem ex eis, qui ad ipsum accesserant, profecti ad eorū monasterium, cum diligenter quæsiissent horam, in qua frater dormierat, cognouerunt esse vera, quæ à sancto eis dicta fuerant. Ego autem hæc narraui, duo simul volens ostendere, & quòd erat vir vi perspiciendi præditus: & habebat donum prophetiæ, & quæcunque procul fiebant, præuidebat purissimo mentis oculo: & quòd oportet nos semper imitari ea, quæ sunt bona & honesta, & procul abesse à noxijs. Et hæc quidem hætenus.

Cap. 65.

Magnus autem ille cum viam confecisset, & ad antedictum venisset Episcopum eum ijs, qui erant cum ipso, fratribus, iussit Episcopus diem festum agi propter aduentum ipsius. Qui cum eum esset complexus, & ei dedisset dexteram, dedit ei locum ad ædificandum maximè expetendum monasterium, quod volebat. Cum autem sanctus prompto & alacri animo hoc excitaret, valloque & fossa id tutò muniret extrinsecus, ne volentibus facile id videre liceret: quidam instinctu diabolico, cum noctu coactione facta eò venissent, deiecerunt

deiecerūt ædificium. Sed non ita multò post audacis sui cœpti dignas pœnas dederūt. Nam cum ipse fratres quotidie hortatus esset ad patientiam, & quodam die illi aduenientes, sceleri, vt solebant, instarēt, statim adueniens Angelus Domini, eos omnes combussit, arcens eos decategò ab illo audaci facinore. Sicut enim cera à facie ignis, sic sunt soluti. Constituit ergo illic quoque vir sanctus viros pios, & valde admirabiles: duce eorum constituto quodam Samuele, Hilario & quodam Encrate: quoniam monasterium erat prope oppidum.

Puniuntur
diuinitus
monasterij
encrators.

Eo ergo apud illos tandiù manente, donec cõfirmati essent gratia Domini, quidam Philosophus eius ciuitatis, cum de eis audisset, accessit illuc eos tẽrans, quinam essent. Cumque vnum ex fratribus conuenisset, dicit ei: Vocate mihi Patrem vestrũ, de rebus necessarijs mecum disputaturum. Cum autem intellexisset sanctus eum esse Philosophum, mittit ad ipsum Cornelium & Theodorum, promittens eos esse responsuros ad ea, quæ ab ipso dicerentur. Eis verò egressis, dicit Philosophus: Magna fama est vos esse sapientes, quietemque & silentium agentes conuenienter vestræ religioni: & præterea vos sapienter respondere ijs, qui vobiscum congregiuntur. Vos ergo examinabo ex ijs, quas habetis, scripturis syllogismos faciens. Cui dicit Theodorus: Dic id, quod vis dicere. Respondit Philosophus: Si es nobiscum verba facturus, solue quod quæritur. Dicit, ait ei Theodorus. Philosophus verò dixit ei: Quis est, qui non natus, est mortuus: aut quis natus, non est mortuus? Quis autem mortuus, minimè fœruit? Dixit autem ei Theodorus: Non est magna tua interrogatio, o sapiens: dicã tamen. Qui non fuit quidem natus, sed est mortuus, vt dixisti, is est Adã. Qui autem natus est, & non mortuus, is est Enoch. Qui verò mortuus est, & non fœruit, est vxor Loti: quæ quidem mutata fuit in columnam salis, quæ ad ostendendũ infidelibus stat vsq; in hodiernum diem. Confusio aut tibi, o Philosopho, vt relictis his propositionibus & importunis syllogismis, accedas ad Christũ, cui seruimus, & accipias peccatorũ tuorum remissionem. Ad hæc cum mutus mansisset Philosophus, recessit, admirans acutã eius responsionẽ, & obstupescens.

Ad Philo-
sophi qua-
stiones The-
odorus sci-
rẽ respondet.
Gen. 19.

Cum autem multis post diebus reuersus esset Pater ex monasterio, quod ædificauerat, venissetque in vnum ex suis, & fratres ei processissent obuiam, & eum salutãssent: egressus puer ex eodem grege, cœpit ad ipsum clamare: Reuerã, Pater, ex quo hinc abiisti vsque in hodiernum diem, neque olus, neque pultis nobis est cocta. Ad quod lepidè respondens, dicit sanctus: Ne egrè feras, o fili: ego efficiam, vt coquatur: & cum venisset in monasterium, ingreditur etiam in culinam. Cumque inuenisset illic fratrem, quem ei rei præfererat, facientem storem, dicit ei: Dic mihi, frater: Quandiũ ab hinc fratribus non coxisti olera? Is autem dixit: Sunt iam duo menses. Pater verò dixit ei: Quanam de causã contempsisti mandatum? Ille verò respondens, dixit ei: Volebam, Pater, quotidie hoc facere: Cum autem scirem id, quod coquitur, non consumi, propterea quod omnes ferè fratres abstineant, (soli enim pueri comedunt) ne sumptus, qui fiebat cum tanto labore, foras eijceretur, cum nullus esset eius particeps: arbitratus id esse ineptum & intempestiũ, propterea non coxi: & ne ocij damner, facio storem cum fratribus, sciens vnum ex ijs, qui mecum sunt deputati, posse ad talem usum sufficere, & ad parandos paucos cibos, qui sunt oleæ & cõminuta olera. Cum hæc autem sanctus audisset, dicit ei: Et quot sunt storeæ, quas fecistis? Is verò dixit: Quingentæ. Dicit verò ei sanctus: Afferte eas huc. Eis autem allatis, iussit ipsas statim in ignem conijci, & dicit eis: Sicut vos vobis datam contempsistis regulam de fratrum dispensatione, ita ego non peperi vestrum opus comburere: vt sciatis non esse honestum contemnerẽ leges Patrum, datas ad salutem animarum. An nescitis, quod cuius rei data est fructus potestas, si ab ea abstinet quis, maiorem à Deo mercedẽ percipit? Quod autẽ in suo non habet dominatu, coactus verò ab eo abstinet, propterea quod non habet, pro eo frustra mercedem postulat. Quando enim à pluribus & diuersis ad vescendum appositis ipsi propter Deum abstinere, tunc magnam habent mercedem. Cuius autem frui voluptate ne fuit quidem in potestate, quomodo censebitur esse eius abstinentiam? Propter exiguum ergo olei sumptum, abstulistis à fratribus tantam vtilitatem?

Ecce vt pa-
nit vir san-
ctus mona-
chi inobe-
dientiam.

Cum hæc eis referret, & ad eorũ correctionem satis esset incitatus, qui foribus præerat frater, ingressus dixit ei: Maximi quidã huc venerūt Anachoretę, quæretes vos conuenire. Is aut iussit eos quamprimũ ingredi: qui cum accessissent, eos salutauit: & post preces eos assumens, deduxit ad eos omnes, qui illic erant, fratres, & postea ad loca, in quibus circumscriptum erat monasterium. Ij verò magnũ rogãrunt Pachomiũ, vt seorsum cũ eis de ijs, quæ volebant, differeret. Cumq; eos accepisset in cella apta & quieta,

Cap. 66.

sedit vnâ cum eis. Cùm ij autem cœpissent verbum proferre propheticum, & habitum exercitatum in scripturis, dubitabat apud se cogitans, vndenâm oriretur quidâ foetor intolerabilis. Postquàm autē & ipsi cum sancto plurima, & sanctus ex sanctis scripturis cum eis differuisset, & hora nona præterisset, ipsi quoq; surrexerunt, vt viâ suam inirent. Inuitati verò à magno Pachomio ad conuiuium, non assensu sunt, dicentes se festinare, vt ante solis occasum venirent in locum suum. Et cùm vale dixissent, ab eo recesserunt.

Cum hereticis differens terru sentit odorem.

Eius de Origene sententia.

Cap. 69.

Visio eius de futuro statu monachorum.

Improbi dominabuntur bonis, eosque persequentur.

Matth. 13.

Nota hoc.

Cap. 70.

Magnus autē Pachomius cùm vellet scire causam terti illius odoris, Deum rogauit: & statim cognouit, quòd erant dogmata impietatis, quæ ex eorum anima emissa, tantam afferebant molestiam: & non cunctatus, viros est persecutus. Quos cùm esset affectus, dixit eis: Volo vnum verbū ex vobis sciscitari. Illi verò dixerunt: Dic. Origenis, qui dicitur, vos opera legitis: Ij verò, cùm hoc audissent, negarunt, dicentes: Nequaquam. Sanctus autē dixit. Ecce testor vobis corā Deo, quòd omnis homo, qui legit Origenē, & suscipit eius dogmata, descendet in profundū inferorū: & eius hereditas erunt tenebre exteriores. Ego autē vobis sum prolestatus id, quòd est à Domino mihi significatum, & sum de ea re innocens: Vos videbitis. Ecce audiuistis veritatem. Si autē mihi credideritis, volentes verò Deum esse vobis propitium, accipite omnes libros Origenis, & projicite in fluiuium. Et cùm hæc dixisset, ipsos reliquit: & reuersus in gymnasium veritatis, inuenit quidē fratres congregatos ad preces, & stans cum ipsis, impleuit hymnodiam.

Cùm illi autem conuenissent ad comedendum, mansit ipse in quodam loco, in quo consueuerat offerre preces Domino: & cùm clausisset ostium, recordans visionis, quæ aliquando illi facta fuerat, Deum rogauit, vt ei rursus significaretur de statu fratrum, qui erat postea futurus: & quanam essent post eius decessum euentura fratribus, qui erant postea futuri. Produxit autem preces ab hora nona, donec frater vocaturus fecit fratres surgere ad hymnos nocturnos. Is verò vehementer orans, repente circa mediam noctem videt visionem, quæ ei significabat, iuxta eius petitionem, de statu fratrum, qui erat postea futurus, & quòd aliqui quidem ex ijs se piè & religiosè exercebunt, maiusque & amplius euadet monasterium: claudicabunt autem non pauci, & suæ salutis curam abijcient. Vidit verò (vt ipse dicebat) multitudinem fratrum in valle profundissima & sicca: & multos quidem ex ijs volentes ex ipsa ascendere, & non posse, cùm sibi inuicem aduersi occurrerent, neque profundissimas tenebras euadere: Alios autem lapsos præ imbecillitate, versari apud inferos: Alios clamantes voce miserabili: Paucos verò ex ipsis vix cum magno labore potuisse ascendere: quibus postquàm ascendissent, lux occurrit. Cùmque ad se redisset, Domino egit gratias. Tunc cognouit beatus ea, quæ verè erant euentura fratribus in vltimis diebus, & quæ in ipsis futura erat, negligentiam & magnam eorum cæcitatem & errorem, & bonorum defectum, & quòd vincent, qui sunt negligentiores, propter inopiam eius, quæ illis minimè placeat, multitudinis: solusque erit locus in ijs postea: ad eò vt improbi imperent fratribus, & qui nesciunt cognitionem, in monasterijs dominatum obtineant, & de principatu decerent: & mali persequantur eos, qui sunt meliores, & boni non habeant dicendi libertatem: & (vt dicitur) diuina in humana conuertantur. Et exclamans, dixit Domino cum fletu: Domine omnipotens, si ita futurum est, quanam de causâ permisisti, vt omnia fierent cœnobîa? Si ij, qui in posterum sunt præfuturi fratribus, erunt mali, qualesnam futuri sunt, qui ab eis pascentur? Nam si cæcus cæcum ducit, ambo in foueam cadent. Temerè & frustra laboraui. Memèto, Domine, præclarorum, quos ipse peregisti, laborum & seruatorum tuorum, qui nunc toto animo vitæ rectè agendæ dant operam. Memento testamenti, quòd te tuis seruis seruaturum es pollicitus vsque ad consummationem. Tu scis, Domine, quemadmodum ex quo ego accepi habitum monasticum, me coram te semper demiserim, humilemque reddiderim, & nec pane, aut aqua, aut vlla re terrestri fuerim exartatus.

Hæc eo dicente, vox ad eum facta est, dicens: Noli gloriari, ô Pachomi, cùm sis homo, sed tibi pete veniam. Constant enim vniuersa mea misericordia. Ille verò se statim humi deiecit, & misericordiam à Deo petiuit, dicens: Domine omnipotens, demitte in me tuas miserationes, & ne vnquam à me tuam auferas misericordiam. Nam ego quoque scio, ô Domine, quòd absque tua defensione sint omnia claudicatura. Cùmque hæc dixisset, ei lucidi adstiterunt Angeli, & in medio eorum iuuenis, qui, quæ dici non potest, resplendebat pulchritudine, & instar solis fulgorem emittebat. Erat autem eius capiti imposita corona ex spinis. Quem cùm è terra fecissent surgere, dixerunt: Quoniam petijsti, vt ad te à Domino mitteretur misericordia, ecce ipse est misericordia, Deus

Deus gloriæ Iesus Christus vnigenitus Patris, quem misit in mundum, & cruci fuit propter vos affixus, gestans coronam ex spinis in capite. Dixit autem Pachomius: Rogo intemeratam tuam naturam Domine: Non ego te cruci affixi. Ipse verò læro vultu dixit: Scio, quòd tu me non crucifixeris, sed patres vestri me crucifixerunt. Esto ergo bono animo, & confirmaris: Semen enim tuum non deficiet in seculum, & conferuabitur vsque ad consummationem seculi. Quinetiam ipsi, qui post te salui sient ex profùn distima caligine, videbuntur eos superare, quorum summum nunc est vitæ institutum. Nam nunc quidem resplendent illuminati exemplo tuarum virtutū: qui autem post te sunt futuri, in loco arido & inculto, in bona sententia & voluntario vitæ instituto, nullo eos deducente ex consanguineis, ex tenebris resilientes ad veritatem, exercebunt iustitiam: amen dico tibi, inuenientur cum ijs, qui nunc præclarè & citra vllam repræhensionem vitam agunt, & eandem consequentur salutem. Hæc cum dixisset, rursus ascendit in caelum, aëre ita illuminato, vt gloria illius lucis non possit vllis verbis humanis explicari.

Cum ea autem, quæ visa fuerant, magnus ille esset admiratus, vocat quidem fratres ad nocturnam congregationem is, cui id munus fuerat demandatū. Impleto autem officio, confiterentur, vt solebant, discipuli ad audiendum sermonem. Is verò os aperiens, dixit eis: Filij, pro totis vestris viribus decertate pro vestra salute, antequam veniat tempus, in quo si fuerimus negligentes, futurum est vt nostram desicemus miseriam. Virtutem prompto & alacri animo operemini. Dico enim vobis, si videretis bona, quæ sunt in caelis, & promissionem, quæ est sanctis reposita: & quemadmodum puniuntur, qui à Deo exciderunt: & tormenta, quæ sunt parata ijs, qui negligunt, & maximè ijs, qui veritatem agnouere, & non, vt par erat, vitam instituere, vt essent hæredes, quæ sanctis parata est, beatitudinis, sed auferunt: nullius alterius vos teneret desiderium, iam in sublime euectos, & de præteritorum malorum ignoratione assidue lugentes, donec Dei gratia obumbrans vnumquenque cum gratia ad sponsum deduxisset in die decessus, quando hinc manente puluere, anima id, quod est cognatū, conseruans, ad immortalem luminum recurrit spiritum. Cur inanem sectatur homo gloriam, cum sit puluis? Quid autem superbit terra & cinis? Lugeamus nos ipsos, dum tempus habemus, ne cum venerit nobis præfinitus terminus, inueniamur tunc à Domino petere tempus ad poenitentiam, cuius tempus apertè trāsierit. In inferno enim, inquit, quis confitebitur tibi? A Dauide didicimus. Verè misera est anima, & digna omni commiseratione, quæ mundi negauit seruitutem, & eidem rursus querit seruire. Ne cōcedamus, o fratres, huic seculo, quod est breuissimū & vile, vt à nobis rapiat illā beatam & immortalē vitam. Extimesco enim, & horreo, ne fortè patres nostri secundum carnē, qui in hoc mundo versantur, & in huius mūdi negocijs implicātur, & nos hinc existimant beatam vitam frui, inueniantur nos condemnare: Quomodo, dicentes, afflixistis vos in vestris semitis? Magna est vestra afflictio. Ignis accēsus est super vos. Inutiles facti sunt rami vestri. Et rursus ex Propheta: Propterea in prædam fuistis dilecti, vt abominandi, & corona capitis vestri à vobis est ablata. Ciuitates, quæ estis ad Austrū, quomodo fuistis cōcluse? Nō est, qui vos aperiat. Tollatur enim, inquit, impius, ne videat gloriā Domini. Propterea ex toto animo decertemus, animā semper ante oculos habentes, & omni hora terribile supplicium visione apprehendentes: per quæ mens deduci solet ad senium: & fert quidē opem lachrymans anima prono corpori: id autem rursus calefactū, eam reddit vi contemplandi præditā, eamq; in sublime extollens ex rebus terrenis, efficit, vt Deū semper visione apprehēdat. Et sic humilitas, & inanis gloriæ vacuitas, & ab omni prudentia humana alienatio, hinc erit ei infracta & valida.

Philosophetur ergo quotidie, fratres, anima aduersus crassissimum corpus quotius studio & admonitione: & vespere, cum ad dormiendum concesserimus, dicat qui libet vnicuique membro corporis: Quandiū sum in medio vestrum, prompto & alacri animo venite ad Dominum vestrum, manibus quidem dicens: Erit tempus, quando cessabunt vestre exultationes: Non ampliùs pugni vobis ad iram deseruiet, Non vos extendetis paratā ad rapinam. Pedibus autem: Erit tempus, quando non curretis ad ea, quæ sunt iniusta. Cuncta quoque membra sua similiter alloquatur, & dicat eis: Priusquam nos mors occupet, & disjungat, quæ ex peccato facta est, dissolutio, decertemus, stemus strenuè, & impigrè Dominum adoremus, donec ipse rursus adueniens, & suscepto sudore, qui oritur ex labore, qui est ad tempus, transmittat ad vitam immortalem. Fundite lachrymas oculi. Declara caro Domino tuam ingenuam

Christus ei
apparet spi-
nis corona-
tus, eumque
confirmat.

Cap. 71.

Eius ad fra-
tres adhor-
tatio.

Premia bo-
norū, & sup-
plicia ma-
lorum.

Eccli. 10.

Psal. 6.

Ierem. 13.

Esa. 26.

Cap. 72.

Anima erga
suum corpus
vt se debeat
gerere.

feruitutem, collabora mecum in precibus, quibus Deo confiteor: ne, cum requiescere vis atque dormire, me inducas in æternum supplicium. Erit enim tempus, si sis sobria & vigilans, quãdo veniet tibi copiosa bonorum remuneratio: & rursus iudicium, si fuerimus pigri ac negligentes. Tuncque licebit audire animam sic dicentem corpori: Hei mihi, quòd tecum fui colligata, & tua causa condemnor. Si sic quotidie nos ipsos intendamus, verè templum Dei erimus: & in nobis inhabitabit spiritus Sanctus: & in nobis figet Christus tabernaculum, neque vllæ insidiæ sathanicæ nos poterunt decipere. Dei enim timor, & hæc consilia, quæ sunt à nobis proposita, instar innumerabilium pædagogorū & doctorū, nos magis docebūt & erudiant: & quæcunque mens humana nō potest cōprehendere, ea ostendit sanctissimus diuinus spiritus intemperate naturæ. Quid enim, vt oportet oremus, ex Apostoli sententia, nescimus: sed ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus: Et quæ deinceps consequuntur.

Rom. 8.

Cap. 73.
Magna fa-
mes in Aeg-
ypto.

Cum autem fuisset aliquando fames, & fratres non haberent frumentum, vel potius frumentum non inueniretur in tota fere Aegypto, misit sanctus senex quendam ex fratribus ad obeundas ciuitates & vicos, quarentem emere frumentū, cum ei dedisset ad emendum frumentum centum nummos. Is autem, cui mandatum fuerat hoc negocium, cum multa loca obiisset, accessit in quendam ciuitatem, quæ vocabatur Hermothē, & Dei prouidentia inuenit illic degentem quendam valde pium hominem, & Deum timentem, qui audierat de vita sancti Pachomij & eius fratrum. Huic autem, qui sic vitam agebat, frumentum publicum fuerat commissum. Ad eum itaque accedens frater, rogabat, vt ei venderet frumentum centum nummorum. Ille vero dixit ei: Reuerà frater, si haberem meum frumentum, acciperem id ex meis filiis, & darem vobis. Audio enim de diuina vestra vita, & quæ à vobis ex virtute agitur. Audi autem, quod sum tibi dicturus. Habeo frumentum publicum repositum, & hucusque non petitur à præside. Si vis ergo id accipere vsque ad tempus tritura, possum differre publica. Si ergo scis te posse reddere frumentum illo tempore, accipe quantum velis. Cum dixisset autem frater, Nolo te sic mihi facere: Non possumus enim restituere quantitatem, quam sum accepturus. Sed si velis dare mihi centum nummorū frumentum, aut cuiusuis alterius precij, si potes differre publica vsque ad tempus tritura, rectè facis. Ille vero dixit ei: Certè possum differre non solum precium centū nummorum, sed si velis etiam accipere frumentum aliorum centum nummorum, gratum mihi facies, si solum pro me oraueris. Cum autem dixisset frater, Hoc aurum tantum habemus: Ille hoc audito, Ne sit, inquit, tibi curæ: cape frumentum: & quando habueritis precium, afferte ad me.

Cap. 74.
Tres arrabes
efficiunt de-
cem modios.

Vide sancti
viri zelū &
religionem.

Cum hac ergo conditione implēset nauem frumento tredecim Artabarum, cum nusquam in tota Aegypto inueniretur frumentū precij quinque Artabarum, nauigauit frater in monasterium cum magna lætitia. Cum autem audisset magnus Pachomius venisse nauem frumento onustam, & quemadmodum emptum fuisset frumentum, statim mittit ad nauem, dicens: Vnum huius frumenti granum ne importaueritis in monasterium, neque, qui emit frumentum, veniat in conspectum meum, donec in suum locum frumentum restituerit. Valdè enim peccabit, qui hoc fecerit. Nec hoc solum, sed etiam aliorū centū nummorum frumentum acceperit: quod quidem non iussi eum facere, sed suæ seruiens prudentiæ, plura habendi amore laborauit, & inflammatus lucri cupiditate, nos redegit in seruitutem, debitores constituens, & infatigabiliter quidem abutens eius, qui dedit, benignitate: auari autem instar se gerens, & plusquam nobis opus esset frumentū afferens, propriaque autoritate ab eo commodatò accipiens, quod non habemus, ex quo reddamus. Iam verò si contigisset, vt inter veniendum ei humani aliquid accidisset, & nauem fregisset, quid potuissēmus facere? Non eramus omnes futuri serui? Quamobrem quantum attulit frumenti, vendatur mundanis, qui sunt in his partibus, vt accepit ab eo, qui ei credidit, precio tredecim Artabarum: & postquam id vendiderit, accipiat aurum, & referat ad eum, qui ei credidit. Centum autem nostris nummis, vt vbiq̄ venditur, sic ipse quoque emēs, afferat. Sic autem fecit, vt dixerat illi magnus, & attulit frumentum, quod emit precio quinque Artabarum & dimidij. Ab illo autem tempore non fuit amplius eum egredi ex monasterio, vt seruiret fratribus: sed sinens eum intus federe, constituit alium, qui præesset administrationi eorum, quæ ad fratres pertinebant.

Cap. 75.

Hic frater cum aliquando accepisset à Scyrensi multa sandalia, & quasdam alias species ad vendendum, attulit maius precium, quam Scytenfis ei dixerat. Accepta autem

autem pecunia, Scyrensis dimensus est precium pellis: & cum laboris manuum eius precium constituisset quinquaginta minuta pro illo die, quo eas laborauit species, triplam autem inuenisset pecuniam, statim veniens ad magnum Pachomium, dixit ei: Reuerà, o Pater, male fecisti, qui hunc fratrem praeferis talibus negocijs monasterij. Habet adhuc in se mundana prudentiam. Cum autem magnus dixisset Pachomius: Quidnam male facit? Respondit Scyrensis, & dixit: Dedi ei sandalia, & quasdam alias species ad vendendum, dicens ei quantitatem precij. Is verò pluris ea vendidit: & triplum mihi attulit precium eius, quod illi dixeram. Cum hæc autem magnus audisset Pachomius, vocauit fratrem, & dicit ei: Cur sic fecisti? Is verò dixit illi: Precium, o Pater, quod frater dixit, ut acciperem, dixi hominibus, qui emebant. Illi verò dicebant mihi: Si non sunt furtiua, ea sunt maioris precij. Ego verò conuersus, dixi eis: Non sunt quidem furtiua, sed iustus sum ea tanti vendere: Vos autem date, quantum vultis dare. Illi verò tantum dederunt, quantum eis placuit, me minimè dimittente eam, quæ dabatur, pecuniam. Magnus autem ille cum audisset, dixit ei: Valdè peccasti, quem pluris habendi amor cepit: sed cur re cito, & redde id, quod superat, precium ijs, qui dederunt: & veniens, age poenitentiam pro hoc tuo delicto: & sede in monasterio proprium opus operans. Non enim tibi expedit hoc opus amplius facere. Sic autem fecit frater, sicut magnus ille dixerat. Praefecit verò deinceps senex ministerio omnium negociorum monasterij sanctum Tachæum, virum bonum, & omnè hominum laudem Vincentem in bonis faciendis operibus.

Quidam frater valdè insignis se per se exercuerat. Is cum audisset vitam sancti patris nostri Pachomij, rogauit eum, ut ipsum acciperet in cœnobium. Cum eum autem magnus accepisset Pachomius, paruum tempus cum fratribus versatus, desiderauit esse martyr, cum mundus in pace ageret, & Ecclesia proficeret, & gratia Dei esset in pace, beato Constantino & Christi amantiſſimo tunc imperante. Is ergo beatum Pachomium continenter orabat, dicens: Roga pro me Abba, ut fiam martyr. Magnus autem ille eum admonebat, ne sineret hanc cogitationem in eius subire animum. Dicebat verò ei: Frater, Monachi certamen strenuè & fortiter sustine, & cum vitam tuam nulli reprehensioni affinem ita gesseris, ut Christo placeas, habebis in caelis communionem martyrij. Cum illius autem indies augetur desiderium, & sancto exhiberet molestiam, rogando, ut pro eo precaretur: volens ille magnus hanc eius importunam excutere vexationem: Esto, inquit, ego orabo: sed si velis, hoc tibi eueniet. Sed caue, ne quando venerit hora, pro eo, quod te oporteret ferre testimonium, inueniaris negare Christum. Tu enim reuerà falleris, qui vis tua sponte fugere ad tentationem, cum Dominus noster & Saluator Iesus Christus iubeat nos orare, ne incidamus in tentationem. Cumque hæc dixisset, iussit eum cauere, & non amplius hoc cogitare. Accidit autem post duos annos, ut mitterentur quidam ex fratribus à magno Pachomio in vicum superiorem, ad scirpos colligendos pro conficiendis monasterij storeis. Hic autem vicus est situs prope Barbaros, qui dicuntur Blemmyæ. Cumque illic essent fratres in quadam insula, in qua erant multi scirpi, misit ad eos beatus frater, qui cupiebat esse martyr, ut paucos sumptus afferret fratribus, iubens ut sibi caueret, & se muniret, & dicens per ænigma id, quod scriptum est: Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis: nullam in aliquo demus offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum. Is autem cum accepisset asinum onustum ijs, quæ erant ad sumptus necessaria, proficiscebatur ad fratres. Cum esset autem in solitudine, Barbari, qui de monte aquatum descenderant, ei occurrerunt. Quem cum ab asino demisissent, vincum manibus, accepto asino cum vas, abduxerunt in montem ad alios Barbaros.

Cum verò eum vidissent Barbari venientem cum asino, coeperunt eum irridere, dicentes: Veni monache, & adora deos nostros. Cum ij autem maclassent animalia, fecerunt libamina suis simulacris, & adductum monachum cogebat libare vnà cum eis. Cum ipse autem hoc nollet facere, irati ad eum accesserunt, nudos enses tenentes, ac minantes se eum esse interfecturos, nisi vellet eorum dijs sacrificare, & eis libare libamina. Is autem cum vidisset nudos enses, & feros eorum mores, statim vino accepto, libauit eorum simulacris, & cum eis comedit de carnibus, quæ fuerant immolatae idolis: & cum timuisset mori morte corporis, interemit animam, negans Deum Dominum. Cum hoc autem fecisset, eum demiserunt Blemmyæ. Ille verò postquam descendit de monte, & ad se redijt, cognouit suam iniquitatem, vel impietatem potius, quam

Cupiditatē
fratris casti-
gat, nec eū
sinit fungi
economi
officio.

Cap. 76.

Boni mo-
nachi sunt
martyres.

Marth. 26.

1. Cor. 6.

Cap. 77.

Monachus
temerè ad
martyrium
aspirans,
oblata oc-
casione, De-
um negat.

fe.

fecerat: scissisque suis vestibus, postquam suam multum verberasset faciem, venit in monasterium. Cum autem cognouisset beatus id, quod ei euenerat, egressus, est ei obuiam, magna affectus tristitia. Ille vero cum eum vidisset venientem, se humi proiecit in faciem, clamans cum lachrymis: Peccaui Deo & tibi, o Pater, quod tuum non audiens consilium & admonitionem, hic non restiterim.

Cap. 78.
Ei S. Pachomius acriter obiurgat.

Magnus autem Pachomius cum hoc audisset, dixit ei: Surge miser: teipsum, o infelix, exclusisti a tantis bonis. Fuit reuera tibi corona imposita, & eam a te abscidisti. Paratus fuisti coopari in numerum sanctorum martyrum, & teipsum seiuuisti a beatorum communione. Aderat Dominus Christus cum sanctis suis angelis, volens tuo capiti imponere diadema, & tu eum negasti propter horæ momentum: & mortem timens, quam vel nolens es subiturus, a Deo excidisti, amittens vitam æternam. Vbi sunt verba, quæ tu antè dicebas? Vbi est tuum desiderium? Cum ille autem dixisset: Pater, peccaui in omnibus, nec possum faciem meam amplius ad te attollere: Perij pater. Non est mihi amplius relictus locus agendi pœnitentiam. Quid faciam, Pater? Non expectaui fore, vt hæc ita fierent. Hæc eo dicente & lachrymante, dixit ei Magnus: Tu quidem, o miser, te omnino alienum a Deo constituisti. Est autem bonus Dominus, & nunquam iram suam continuit in testimonium, quod velit misericordiam, & peccata nostra possit obruere mari profundissimo. Quoniam quantum distat cælum a terra, tam procul a nobis nostra amandabit peccata. Non enim vult peccatoris mortem, sed pœnitentiam, & eum qui cecidit, non manere in delicto, sed

Psal. 110.

Ezech. 18.

Iob 14.

Vide quam satisfactio- nem ei indicat S. Pachomius.

refurgere: & eum, qui est auersus, non diu perseverare, sed ad eum quamprimum conuertere. Propterea ne de te spem abicias, est enim spes salutis. Si abscissa enim, inquit, fuerit arbor, rursus florebit. Si velis ergo me audire in omnibus, quæ tibi dixerò, habebis a Deo veniam. Ille vero flens, dicebat: Te decetero, Pater, audiam in omnibus. Iubet autem magnus Pachomius, vt in quietam cellam secedens, se includat, & neminem conueniat vsque ad mortem suam, & vt, cum vno die abstinerit, vescatur solo pane & sale, & aquam solummodo bibat toto vitæ suæ tempore. Duas vero paruas floreas faciat quotidie, & vigilet quantum potest: oret autem pro viribus, a lachrymis vero non cesset penitus. Ille vero secedens, vt ei beatus iusserat Pachomius, conduplicauit omnia, quæ ei dixerat vt faceret. Nullum autem omnino conueniebat, nisi solum magnum Theodorum, & paucos ex magnis senibus. Cum sic autem decetero decem annos, dormijt, de eius requie bonum Dei gratia ferente testimonium magno Pachomio.

Cap. 79.

Veniens autem sanctus Pachomius in monasterium, quod dicitur Tabennise, cum Theodoro & Cornelio, & compluribus alijs fratribus, paululum stetit in via. Qui cum ab aliquo quandam audisset accusationem, & cognouisset a fratre fuisse neglectum, quod ei datum fuerat mandatum, (mandarat enim, vt qui in panis officina operabantur oblationem, nunquam loquerentur superflua: sed quod decebat mandatum, per se meditarentur) vocat Theodorum, (ipse enim curam gerebat illius monasterij) & dicit ei: Vade, & paulatim diligenter intellige, an aliqui in panis officina noctu sint sermocinati. Et cum certa sciueris, fac mihi renuncies. Ille autem sciscitatus, ita quidem esse inuenit, & præfecto significauit. Dicit autem Pachomius: Existimant fratres humanas esse traditiones, ignorantes quod vel pro minimis non paruum imminet periculum negligentibus. Cum septem dierum silentium Israel iubenter in Hiericho suscepisset, deinde tempore terminato exclamasset. & urbem expugnauit, & Dei mandatum, quod ab homine datum fuerat, non est transgressus. Et nunc decetero seruent ipsi hoc nostrum mandatum, & peccatum eis condonabitur. Etenim nos quoque doctrinam, quæ est utilis, tradidimus. Ipse autem ingressus, assidebat operi florearum, quæ texebantur. Veniens autem puer, qui erat deputatus ministerio hebdomada, videt Magnum operantem, & ei dicit: Noli sic vertere texta, vt rectè opereris. Abbas Theodorus textit alio modo. Is vero surgens, dicit ei: Doce me, quomodo, o fili. & cum didicisset, sedit rursus cum magna animi alacritate, in hoc reprimens spiritum arrogantiæ. Nam si carnis habuisset prudentiam, non ei paruisset, sed etiam reprehendisset puerum: vt qui in loquendo cum eo, pueri modum exuperasset.

Nota quam periculosum sit maiorum iussa negligere.

Mira sancti viri humilitas.

Cap. 80.

Discretio spirituum.

Cum ei autem exhiberetur molestia ab hospitibus & fratribus, accedit demon, & stans ex aduerso: Gaudeas, inquit, Pachomi. ego enim sum Christus, & veni ad te meum amicum. Ipse vero sancti Spiritus discretionem, maligni declinans visiones, apud se discipulabat dicens: Christi sanctitatis aduentus est plenus gaudio, & est liber ab omnime-

tu,

tu, humanis omnibus cogitationibus statim euanescentibus ad eius, qui apparet, contemplationem. Ego autem nunc sum plenus perturbatione, & sum dubius animi. Cum ergo surrexisset protinus, per fidem in Christum accepta audacia, statuit eum vincere. Et à spiritu inspiratus, dixit ei: Recede à me, diabole: es execratus, & tua visio, & artuum consiliorum. Cum autem factus esset, tanquam puluis, impleuit domum terrore odore, & ipsum aërem conturbauit, magna voce ei dicens: Meos offendisti pedes: sed magna est Christi virtus, & à vobis illudor quotidie. Sed non cessabo bellum gerere. Oportet enim me meum munus implere. Pachomius autem confirmatus spiritu, Domino contra confitebatur, gratias agens propter immensa eius in ipsum beneficia.

Porro autem cum vna nocte ambularet hic Magnus in hoc monasterio, repente Cap. 81. procū videt quandam visionem magnam, & plenam multa deceptione. Erat enim species mulieris summa pulchritudine, adeo vt narrare non posset neque speciem, neque posturam, nec spectaculum eius, quæ ei aderat, visionis. Cum hanc autem vidisset Theodorus, fuit valde conturbatus, & vultu est muratus. Quem cum beatus vidisset sic extimescentem: Confide, dixit ei, in Domino Theodore, & ne angaris animo. Cumque hæc dixisset, stetit in oratione ad hoc, vt stupenda illa expelleretur visio. Illis vero supplicantibus, ea magis magisque aduersus eos procedebat, se impudenter gerens. Ea autem appropinquante cum multitudine demonum præcurrentium, cum adhuc preces funderet Pachomius, ad eos veniens, dicit eis: Cur frustra laboratis? Contra me nihil potestis facere. Accepi enim à Deo omnipotente tentandi, quos volo, potestatem: & hanc petitionem iamdiu abhinc sum à Deo consecuta. Eam autem interrogauit sanctus Pachomius, dicens: Dic mihi, Tu quis es? Et vnde venisti, & quem quæris tentare? Illa vero dixit: Ego sum virtus diaboli: mihi seruit tota phalax demonum. Ego sum, quæ ludam abripui à coetu Apostolico. Accepi ergo, o Pachomi, vt aduersus te bellum gererem. Non potui enim ferre probrum demonum. Nullus enim me vnquam ita enervauit, vt tu. Pueris enim, senibus & adolescentibus per tuam doctrinam subijcis, & efficis, vt ab eis conculcer: & tanta contra me congregata multitudine, infracto eos muro circumdedisti, nempe timore Domini, adeo vt decetero non possint nostri ministri ad aliquem vestrum libere accedere. Hæc autem omnia vobis euenerunt propter Deum Verbum, qui homo factus est: **Qui quidem dedit vobis potestatem conculcandi omnem nostram potentiam.**

Ad hæc vero dicente Pachomio, Venisti ad me solum, vt dicis, tentandum, an etiam alios? Illa ei dixit: Et te, & omnes tui similes. Ei autem rursus dixit Pachomius: Et Theodorum igitur? Illa vero: Et aduersus te, inquit, & aduersus Theodorum accepi potestatem: Sed non possum omnino vobis appropinquare. Cum ipsi autem dixissent, Vide demonum imbecillitatem. **Quanam de causa?** dixit eis: Si vobiscum bellum geram, sum vobis commodi potius causa, quam damni, & maxime tecum, Pachomi: quoniam dignus es habitus, qui corporeis oculis videres gloriam Dei. Sed non in æternum cum eis habitabitis, quos nunc munitis vestris precibus. Erit enim tempus post vestrum decessum, quando in eis ducam choream. Vos enim fecistis, vt ego conculcarer sub pedibus tantæ multitudinis Monachorum. Magnus autem ei dixit: **Qui scis, quod qui nos sunt consecuturi, non sint syncerè & germanè plusquam nos seruituri Domino, vt possint munire posteros timore Domini?** Hoc scio, inquit. **Mentiris impio tuo capite,** inquit Pachomius, cum nullam omnino habeas vim præsciendi. Hoc enim Deum solum sequitur, & est eius potestatis proprium: Tu autem soli mendacio imperas. Illa vero dixit: **Per præscientiam quidem, vt tu dicis, nihil scio: Coniectans autem dico tibi me scire.** Dicente autem beato: **Et quomodo conijcis?** Dicit ei: Ex ijs, quæ præcesserunt, ea etiam, quæ sunt futura, conijcio. Is autem rursus, dixit ei: **Quomodo?** Illa vero dixit ei:

Cuiusvis quidem rei principium intenso & vehementi quodam desiderio fertur ad Cap. 82. ea, quorum studio renetur, maxime vero cupiditatis, plantationis & celestis vocationis, quæ diuina voluntate prodigijs, & signis, & varijs virtutibus confirmat eos, qui eam exercent. Cum autem iam in tuto fuerit collocata, & se exercendo peruenerit ad securitatem, cessat ab incremento, vt quæ vel tempore consumatur, vel flaccescat socordia, vel hebes & obrusa reddatur contemptione. Magno autem Pachomio eam interrogante: **Quid est ergo, quod (vt dicis) venisti solum ad magnos tentandum, non autem omnes fratres, si proprium, vt ais, tuum munus est exitium animarum, & in vitio, & improbitate superas omnes demones, & tantum vales viribus aduersus viros tantos?**

Christus homo factus vires demonum eneruauit.

tantos? Illa respondens, dixit: Iam quidem tibi prius dixi, quod ex quo ab omnipotenti Christo in terra facta est salutaris humanæ naturæ susceptio, nos euasimus imbecilli, adeo vt tanquam passer ab eis, qui credunt in ipsum, illudamur & irrideamur. Sed etsi effecti simus imbecilli, minimè tamen cessamus, in quibus possumus, à nostra operatione. Sed neque desistemus vobis aduersari, conuenienter quidem seminantes vitium in animis athletarum: Et cum aliquem suaui aliqua titillatione moueri, & voluptate affici cognouerimus, voluptates magis accendimus, & quam maxima, & maximè inexpugnabili possumus vi ei insultamus. Quod si contra viderimus cum nostra non admittere, neque à nobis lubenter teneri, sed se fide in Christum, & sobria & vigilantem mente munire, tanquam fumus, qui dissoluitur, recedimus in aërem. Ea autem de causa non permittimur, vt totis viribus omnes aggrediamur, eò quod bellum, quod à me geritur, non possint omnes perfectè ferre. Si enim concederemur aduersus omnes hoc facere, vestra protectione non multos abduxissetis. Sed quid agam, cum crucifixi potestate prouidendi & prospiciendi per vestras preces custodiantur? Tunc sanctus magna voce & cum magno gemitu dicit ei: O vestra, quæ nequaquam sopiri potest, improbitatem. Non cessatis deceterò in genus hominum insanire, donec rursus diuinus & immortalis vertex de celo veniens, vos omninò consumeret. Quæ cum dixisset, demonum phalangem increpauit, & Christi nomine eam protinus dissipauit, & fecit euanescere.

Cap. 84.

Manè autem exorto, conuocatis omnibus fratribus, qui & vita, & tempore antecellebant, narrauit omnia, quæ vidit & audiuit à pernicioso dæmone. Narrauit verò ijs etiam, qui aberant, per proprias literas timore Dei muniens, & docens nihili ducere visa improborum dæmonum. Qui quidem cum audissent, & viderent quæ ab ipso per Christi gratiam fiebant miracula, valde confirmabantur, & laborem exercitationis ferebant prompto & alacri animo. Fratrem quidem certè sectator è & amulatorem eius tolerantia, cum staret in oratione, in pede pupugit scorpium, & cor eius vsque adè dolor tetigit, vt spiritum propemodum emitteret. Ipse autem, licet ex istu dolore sensisset, non prius surrexit, quam finisset orationem. Rursus verò quidam morbus, qui inuaserat caput Theodori, ei grauissimos afferebat dolores, & ipse quidem petebat, vt sibi liceret decedere. Dicebat verò Pachomius: Purasne, o frater, morbum, vel aliquid aliud eiusmodi euenire absque Dei permissione? Quamobrem patere, frater, & quando voler Dominus, te curabit. Ecce nunc probaris, vt Iob perfectus: age gratias, & sustinens afflictiones, vide vt benedicas Domino, & habebis requiem maiorem laboribus. Pulchra est enim exercitatori, quæ est ex Deo, tolerantia in precibus & abstinentia. Potest autem, qui ægrotat, maiorem accipere mercedem patientia & tolerantia.

Nota Dei prouidentiam.

Afflictionum utilitas.

Cap. 85.

Rursus autem accidit, vt cum beatus fratres visitaret in cellis, & sensum vniuscuiusque corrigeret, accederet etiam ad quendam Romanum, qui erat maxima authoritatis: callebat verò pulchrè quoque linguam Græcam. Cum ergo ad eum venisset Magnus, vt eorum admoneret, quæ futura erant ei vilia, & cognosceret motiones cordis eius, allocutus est eum Aegyptiacè. Nesciebat autem frater, quid ei magnus diceret Pachomius: neque sciebat Pachomius, quidnam diceret Romanus, propterea quod beatus Græcè loqui nesciret. Necessè autem habuit magnus Pachomius vocare fratrem, qui posset interpretari, quæ dicebantur ab vtrisque. Cum verò venisset frater ad interpretandum, nolebat Romanus magno dicere Pachomio cordis sui delicta per alium, & sic ei dicit: Te solum volo post Deum esse cognitorem malorum cordis mei, neque volo ea tibi dicere per alium: sed neque vllum alium ea audire, præter te. Cum hæc autem magnus audisset Pachomius, iussit secedere fratrem, qui venerat ad interpretandum. Cum verò non posset ei ea verba dicere, quæ afferrent vtilitatem & salutem, quod omninò Græcè nesciret, postquam ei manu annuisset vt expectaret, donec ad eum veniret, abiit beatus, vt per se oraret: & extensis suis in cælum manibus, Deum precatus est, dicens: Domine omnipotens, si nõ possum iuuare homines, quos ad memisti à finibus terræ, quod eorum linguas nesciam, quid opus est, vt ipsi veniant? Sin autem vis eos hîc per me esse saluos, da mihi, Domine omnipotens, ad eorū corrigendas animas, vt sciam eorum sermonem. Cumque ipse tres horas orasset, & Deum multū rogasset, & suæ orationi finem imposuisset, repente de celo in dexterâ eius manū missa est veluti epistola charracea conscripta. Quam cum legisset, statim didicit sermones omnium linguarū: & cum gloriâ reddidisset patri, & filio, & spiritui sancto, cum

Diuinitas impetrat Pachomius notitiâ omnium linguarum.

cum magna lætitia venit ad illum fratrem, & citra vllum errorem cœpit cum eo Græcè & Romanè differere, adeò vt cum frater audiisset, cœperit de magno dicere: Omnes scholasticos superat in elocutione. Cùm eum ergo correxisset, vt oportuit, & ei pro peccatis constituisset pœnitentiam, & eum commendasset Domino, ab eo abiit.

Accidit, vt cùm sederet aliquando magnus in quodam loco monasterij cum quibusdam alijs magnis fratribus, quidam frater monasterij duas, quas eo die fecerat, paruas storeas poneret ante suam cellam, ex aduerso eius loci, in quo magnus Pachomius sedebat cum fratribus. Hoc autem fecerat elatus vanæ gloriæ cogitatione, existimans se in hoc esse laudandum à magno Pachomio, quòd tali esset vsus diligentia: cùm regula hoc contineat, vt vnusquisque frater vnam in die faciat stoream. Cùm autem vidisset magnus Pachomius eum fratrem hoc fecisse ad ostentationem, & animaduertisset illius eò tendere cogitationem, valdè suspirans, dixit fratribus, qui cum eo sedebant: Videte hunc fratrem, qui à manè hucusque laborauit, diabolo totum suum donauit laborem, & sui operis nihil reliquit, quo suam recrearet animam: quoniam magis amauit hominum gloriam, quàm Dei: & labore quidem suum corpus consumpsit, fructu verò laborum vacuà reddidit animam: Vocatumque illum fratrem increpauit, & præcepit, vt orantibus fratribus, duas tenens storeas ponè eos, diceret: Rogo vos, fratres, vt oretis pro infelici mea anima, vt summè misericors Deus vestris precibus eius miseretur, quæ has duas paruas storeas eius regno pretulit. Et rursus dum fratres comederent, iussit eum eodem modo stare in medio eorum cum storeis, donec fratres à mensa surgerent. Et postea iussit eum includi solum in cella, & tempore quinque mensium quotidie facere duas storeas, & vesci pane solo cum sale, & nullum fratrem eum conuenire.

Cap. 86.

Castigat fratrem vanæ gloriæ cupidum.

Post hæc autem necesse est, antequàm finiamus orationem, meminisse vnus viri, qui vel omnem hominum laudem superabat, ad ædificationem & vtilitatem eorum, qui hæc legent, nomine Zachari. Is post longum tempus exercitationis corpore mutilatus, habebat quidem cellam separatam à fratribus, in sale & pane totam vitam suam transigens. Quotidie autem conficiebat stoream, tantam sustinens contritionem, vt sæpè, dum connecteret funes storearum, manus, quæ pungebantur, sanguinis guttas emitterent, & in ipso opere ostenderent viri tolerantiam. Cùm ergo esset in tanta imbecillitate corporis, nunquàm abfuit à fratrum congregatione, nec interdum vnquàm dormiit vsque ad suum decessum. Solebat autem noctu, antequàm ipse dormiret, apta quædam dicere memoriter ex scripturis: & cùm totum corpus suum signasset, & Deo dedisset gloriam, sic recumbere: deinde media nocte expergisci, & vsque ad manè implere hymnodiam. Cùm eius manus vidisset aliquando frater cruentas propter vehementiam operis, dicit ei: Frater, cur in operando sic laboras? & maximè cùm tanto morbo vexeris? Nunquid est peccatū tuum ocium, & à Deo condemnaberis, si non opereris? Scit ipse te ægrotare, nec vllus sic afflictus opus vnquàm tetigerit, maximè si non cogatur. Alijs, Deo volente, opem ferimus hospitibus & pauperibus: & tibi proprio nostro, & tanto patri non prompto & alacri animi studio feruimus? Cùm is autem rursus respondisset: Fieri non potest, vt ego non operer: Si tibi, inquit, sic videtur, vnge saltem vespere oleo manus tuas, vt non tantum defatigeris, neve illæ ex sanguinis profluuio ardescant. Ille verò persuasus quidem sic fecit, vt fuerat rogatus. A ramis autem punctæ manus adeò læsæ fuerant, vt non posset ille amplius ferre dolores, quos ex eo sentiebat. Veniens autem in cellam Pachomius, cùm de dolore audiisset, dicit ei: Existimas, ô frater, tibi prodesse oleum? Quis autem te sic coëgit laborare, vt prætextu operis, in sensili potius oleo, quàm in Deo spem haberes fanitatis? Num fieri non poterat, vt Deus te curaret? Si ignorat nostras imbecillitates, opus etiam habet, vt admoneatur. Num nos despicit habens odio, qui natura est clemens & benignus in homines? Sed Deus vtilitatem animæ ædificans, permittit afflictiones, vt forriter ferentes, ostendamus tolerantiam, ei si figi sinat Deus.

Cap. 87.

Mira Zachari abstinentia.

Cubicu irurus, signat se cruce. Habes antiquu Christianorum more.

Cur nos affigi sinat Deus.

certasset, egregium finem & propter labores remunerationem, regnum celorum meruit accipere.

Cap. 88.

Cum ergo exploratum habuisset sanctus Pachomius se non abscondisse talentum, sed & hunc, & complures alios perfectos misisset ad Dominum, festum egit in ab ipso plantatis Saluatoris tabernaculis, in quibus horum sanctorum habitauit catalogus. Post sanctum autem & venerandum Paschae festum, cum multi fratres varie essent consummati, tandem ipse quoque aegrotauit. Ei vero ministrabat Theodorus, cuius saepe meminimus. Et euasit quidem corpore tenuissimus: mansit autem vultu admodum latus, hinc puram animae conscientiam veluti exprimens ijs, qui ad ipsum adspiciebant. Duobus autem diebus ante suam consummationem, cum conuocasset totum suum diuinum catalogum, dixit eis: Ego quidem, fratres, viam Patrum ingredior: Video enim me vocari a Domino: Vos autem semper recordantes earum, quas a me audistis, exhortationum, estote in rebus omnibus sobrii & vigilantes: neque sit vobis vlla communio cum haeresi Origenis, aut Meletij, aut Arrij, aut reliquorum Christi aduersariorum, aut aliorum, quos vobis mandauit ut vitaretis. Sit vero vobis cura cum ijs versari, qui vestris proderunt animis. Ego enim iam labor, & instat tempus meae resolutionis. Eligite aliquem, qui loco meo possit vobis prodesse. Ego quidem ad hoc non video Petronio probatiorem. Vestrum autem est eligere id, quod est vobis conducibile. Cum ij autem Patris acceperint consilium, (erat enim fide potens, humilis spiritu, & bonus moribus) pro ipso fudit preces, propterea quod ipse quoque esset aegrotus in monasterio, quod dicitur Chenoboscorum. Et ei quidem, etsi absenti, tradidit eam, quae in Christo erat, fraternitatem: & cum misisset ad eum accersendum, se autem signasset, & hilariter in illum defixisset oculos, qui mittebatur, sanctam illam emisit animam quatuordecimo mensis Maij.

Virada haereticorum communitio.

S. Pachomij obitus.

Cap. 89.

Cum autem corpus acceperint discipuli, & ei pure fecissent exequias, & die sequenti peregrissent vigilias, die sequenti eum sepelierunt in monte. Qui vero missus fuerat ad Petronium, adduxit eum adhuc aegrotantem. Cum autem ipse quoque paucos dies gubernasset fraternitatem, decessit in pace, relicto pro se viro iusto & religioso, nomine Orsilio. Haec vero nos ex pluribus pauca scripsimus, & pro maximis eius factis & operibus, minima: non ut laudem demus sanctis patribus, (Nostrum enim honorem, aut gloriam non appetunt: Sufficit enim eis aeterna laus, qua afficiuntur a Domino, & Angelis, & erit perfectior. Fulgebunt enim sicut sol, Christi lumine perfusi: qui semper eos glorificat, qui cum glorificant) sed ut nos quoque eos imitemur pro viribus, ex auditione inducti ad eorum imitationem, precibus & intercessionibus sanctorum Prophetarum, Apostolorum & Martyrum, *propter quos Dominus noster Christus glorificatur: Cui gloria & potentia in secula seculorum, Amen.

Cap. 90.

Rogo autem eos, qui haec legunt, ut fidem habeant huic narrationi. Si quis vero ex ijs, qui legent, de ijs, quae dicuntur, eius precibus accuratè interroget, dicens: Vndenam vobis scriptoribus fuit harum rerum cognitio? recordetur eorum, quae a nobis dicta sunt superius, quod ea ex sanctis patribus cognouimus, cum accuratè examinauissimus. Ipse enim beatus Pachomius saepe narrans fratribus ea, quae pertinebant ad eorum utilitatem, eis quoque suas aperuit cogitationes, & abundè docuit, quemadmodum pro vnaquaque petitione orare oporteat. Non solum autem eis, sed omnibus etiam aduenientibus Monachis suadebat credere in Christum Saluatorem, & eum diligere, & seipsum conseruare a turpibus cogitationibus, & carnis voluptatibus: & fugere vanam gloriam: & orare sine intermissione, ut se inuicem diligerent. Ad hanc enim charitatem nos quoque diuinus inducens Apostolus, & eius ostendens magnitudinem, dicit, scribens ad Corinthios: Sectamini autem charismata meliora, & adhuc excellentem vobis viam ostendo. Porro autem Dominus quoque Christus dixit suis Apostolis: In hoc scient omnes, quod discipuli mei eritis, si vos inuicem dilexeritis. Nam multi quidem admirantur, aiebat, eos, qui possunt curare corpora: Ego vero eos non tanti esse existimo, quanti eos, qui rudes & idiotas perfectos efficiunt, & a vitio conuertunt ad virtutem. Non iudicatur enim, o dilecti, quod hoc & hoc miraculum non fecerit: sed iudicatur, si habet similitudinem eorum, qui a diuino spiritu condemnantur, dicente: Non proposuerunt Deum in conspectu suo. Quomodo enim potest amare proximum, qui Deum non semper prospicit, conuenienter beato Dauid, qui dicit: Prauidebam Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris meis est, ne commouear? Est vero, aiebat, necessarium & Deo gratum, pueros, qui adhuc sunt liberi a vitio,

1. Cor. 12.

Iohan. 13.

Psal. 53.

Psal. 15.

rio, crebrius hæc audire, & rebus doceri procedentibus, atque hanc sequendo regulam tendere ad anteriora, & ante ætatem expetendo id, quod est bonum & honestum, se extendere ad superiora, pergendo ad perfectionem, sicut beatus Samuel templo assidens. Etenim parata est munda terra ad suscipiendam plantationem. Multis autem laboribus mundata terra, tunc producit. Oportet ergo nos cauere, ne offendantur iuuenes, ut Dominus, qui custodit paruulos, nostram quoque cõseruet animam, tanquam pupillam oculi. Quam enim, inquit, mensura metimini, eadem vobis fiet mensio. Ne ergo audeat aliquis, o dilecti, lædere animam vilo verbo ocioso. Quomodo autem hoc seruare oporteat, non opus est longa oratione. Audi enim, inquit, vniuersum finem orationis: Deum time, & mandatum eius custodi, & eris perfectus monachus. Poteram alia quoque vobis dicere, sed ne sit prolixior & molestior oratio, Deus pacis vos confirmet in sui timore, Amen.

VITA BONIFACII EPISCOPI FERENTI-

NI, A D. GREGORIO PAPA SCRIPTA,

Lib. 1. Dialog. Cap. 9.

IS tibi aliquid de Tusciæ partibus narrem, ut cognoscas quales in ea viri fuerint, & omnipotētis Dei notitia quantum propinqui? Petrus: Volo, atque hoc omnimodo exposco. Gregorius: Fuit vir vitæ venerabilis Bonifacius nomine: qui in ea ciuitate, quæ Ferentis dicitur, episcopatus officium tenuit, & moribus impleuit. Huius multa miracula is, qui adhuc superest, Gaudentius presbyter narrauit. Qui nutritus in eius obsequio, tanto valet de illo veracius dicere, quanto ei contigit & interesse. Huius ecclesiæ grauis valde paupertas inerat, (quæ bonis mentibus esse solet custodia humilitatis) nihilque aliud ad omne stipendium, nisi vnam tantummodò vineam, habebat: quæ quodam die ita grandine irruente vastata est, ut in ea paucis vitibus vix parui rarique racemi remansissent. Quò cum Dei prædictus vir reuerentissimus Bonifacius episcopus fuisset ingressus, magnas omnipotenti Deo gratias retulit: quia in ipsa sua adhuc inopia sese angustiarum cognouit. Sed cum iam tempus exigeret, ut ipsi quoque racemi, qui remanserant, maturefcere potuissent, custodem vineæ ex more posuit, eamque solerti vigilatâ seruari præcepit. Quadam verò die mandauit Constantio presbytero nepoti suo, ut cuncta vini vascula in episcopo, omniaque dolia ita, ut ante consueuerat, pice superfusa præpararet. Quod cum nepos illius presbyter audisset, valde admiratus est, quòd quasi insana mente præciperet: quòd vini vascula præparare faceret, qui vinum minimè haberet: nec tamè presumpsit inquirere, cur talia iuberet: sed iussis obtæperans, omnia ex more preparauit. Tunc vir Dei vineam ingressus, racemos collegit, ad calcatorium detulit, omnes exinde egredi præcepit, solusque ibi cum vno paruulo puero remansit, quem in eodem calcatorio deposuit, & calcari ipsos paucissimos racemos fecit. Cumque ex eisdem racemis parum aliquid vini deflueret, cœpit hoc vir Dei suis manibus in paruò vase suscipere: & per cuncta dolia omniaque vasa, quæ parata fuerant, pro benedictione diuidere, ut ex eodem vino omnia vascula vix infusa viderentur. Cum verò ex liquore vini parum aliquid in vasis omnibus misisset, vocauit protinus presbyterum, iussitque pauperes adesse. Tunc cœpit vinum in calcatorio crescere, ita ut omnia, quæ allata fuerant, pauperum vascula impleret. Quibus cum se idoneè satisfecisse conspiceret, ex calcatorio iussit puerum ascendere, apothecam clausit, atque impresso sigillo proprio, munitam reliquit: mox ad ecclesiam redijt. Die verò tertia prædictum Constantium presbyterum vocauit, & oratione facta, apothecam aperuit, & vasa, in quibus tenuissimum liquorem infuderat, vbertim vinum fundentia inuenit: ita ut pauimentum omne ex crescentia vina inuaderent, si ad hæc episcopus tardius intrasset. Tunc terribiliter presbytero præcepit, ne quousque ipse in corpore viueret, hoc miraculum cuiquam indicaret: pertimescens videlicet, ne virtute facti, fauore humano pulsatus, inde intus inanesceret, vnde foris hominibus magnus appareret. Exemplum etiam magistri sequens, qui ut nos ad viam duceret humilitatis, de semet-